

ବାଗ ଜୀବରେ ଶୌକଣ

ବାଗ-ବଗିଚାର ସୌଦାଗର

ଲେଖକ
ଶ୍ରୀ ଶାନ୍ତନୁକୁମାର ଅଗ୍ରୱାଲ

ପ୍ରକାଶକ
ନୀଳମଣି ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ

ବାହୁବଳାର, କଟକ—୨

ଦ୍ଵିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ
୧୯୭୭

ମୂଲ୍ୟ—ଟ. ୩-୨୫

ସୂଚୀପତ୍ର

୧ । ଆମ “ଜୀବନ”ର କଥା ଆଉ ନଥା	୧
୨ । ଟୁକେଇର ଫର୍ଦ୍ଦିଫକର	୩
୩ । ପରୀକ୍ଷାଗାରରେ ଟୁକେଇ	୯
୪ । ମହୁହାଟକୁ ବାଟ	୨୦
୫ । “ଗଙ୍ଗାମାତା”ଙ୍କ ଜାତକ ଘଡ଼ି	୩୦
୬ । ପତଙ୍ଗ ଜଗତର “ସଦୁଅଜା”	୪୦

ଆମ ଜୀବନର କଥା ଆଉ ମଧ୍ୟ

ଆମ “ଜୀବନ”ର କେତେ କେତେ କଥା

କେତେ ତାର ନଥା

କାନ ପାତ କେବେ ଶୁଣିବ କି, ଟିକି-

-ସାଥୀ ମୋର କେବେ

ଶୁଣିବ କି କେବେ ଶୁଣିବ କି ?

ନୁଆଁଇ ତା ପାଖେ ତୁମ ଟିକି ମଧ୍ୟ

ଆମ ନଈ ପଠା,

ବିଲ ମାଲ ଡୋଟା, ବାଲି ମାଟି ଆଉ

ପାଣି ଓ ପବନେ

ଖୋଜିବ କି ତାକୁ ଖୋଜିବ କି ?

ହାତପାଦି କେବେ ଟିକି କଳିଟିଏ

ଧରୁ ଧରୁ କେବେ

ପଡ଼ିବ ଚମକି ପଡ଼ିବ କି ?

“ଜୀବନ”କୁ ବାନ୍ଧି

ସରଗେ ତା ସାଙ୍ଗେ

ଖେଳି ଖେଳି ପୁଣି

ବନ୍ଧନ ତାର

ଖୋଲିବ କି ସତେ ଖୋଲିବ କି ?

ହାତେ ହାତ ଛନ୍ଦି

ବନ୍ଧୁକା କେବେ, ବାନ୍ଧିବ କା ସାଥେ

ବାନ୍ଧିବ କି ସତେ ବାନ୍ଧିବ କି ?

ଟିକି “ଟୁକେଇ”ର ବନ୍ଧୁ ହେ ! ତେବେ

ଆମ “ଜୀବନ”ର ସବୁ ସବୁ କଥା

ସବୁ ତାର ନଥା,

ତୁମର ପରାଣେ

ବଞ୍ଚିବ ତ ଏବେ !

ବଞ୍ଚିବ !! ଏବେ ବଞ୍ଚିବ !!!

— — —

ଛୁକେଇର ସମ୍ବିଦ୍ଧି ବିକାଶ

ମୋ ଡାଏରୀ ପଢ଼ି ବାପା କଅଣ କହୁଲେ—

[ବୁଲୁ ଆମର ପାହାକୁ ଛୁକେଇ ବୋଲି କହୁଛି, ତାକୁ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଲେକେ ଖଣ୍ଡିଆଭୂତ ବା ବାଲିଭଅଁର ବୋଲି କହନ୍ତି । ଏହାର ଇଂରାଜୀ ନାମ ହେଉଛି “ଆଣ୍ଟଲିଅନ୍ (ANTLION)” ଏ ପୋକଟିର ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମ ବଡ଼ ଚରଣ । ପାହାଣର ଶୁଖିଲା ବାଲିଠୁ ଆମ ଘର ପିଣ୍ଡା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେଉଁଠି ଟିକିଏ ଝୁରୁବାଲି ଅଛି, ସେଠି ଏ ପୋକ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିପାରେ । ଏହାର ଆହାର ହେଲା ପିମ୍ପୁଡ଼ି; କିନ୍ତୁ କୋଉ ପିମ୍ପୁଡ଼ିର ଗରଳ ପାନ କରି ଏ ଶୁଖିଲା ବାଲିରେ ଫାନ୍ଦପାତି ବସିଥିବା ଛୁକେଇ ବିଚରଣ ଗାତରେ ପଡ଼ିବାକୁ ! ତଥାପି ଅଳ୍ପେ ବହୁତେ ପାହା ପାଏ, ସେତିକିରେ ସେ ବଞ୍ଚେ । ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ଦୀର୍ଘ ଚିନ୍ତବର୍ଷ କାଳ ଏଇ ବାଲି ଭିତରେ ବସି ସେ ସାଧନା କରୁଥାଏ । ଦିନେ ସମୟ ଆସେ । ସାଧନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ ସେ ସମାଧିରେ ବସିଯାଏ । ଏଇଟା ହେଲା ତାର ଖୋସା ବାନ୍ଧିବା ବେଳ । ଖୋସା ଭିତରୁ କଙ୍କି ଭଳି ଯେଉଁ ଜୀବଟି ବାହାରେ, ସେ କେବଳ ବାହାରେ ବାହାରକୁ, ଜୀବନର ଚକ୍କୁ ଆଉ ଘେରୁଏ ବୁଲେଇ ଦେଇ ଆପେ ମରିଯିବା ପାଇଁ । ମାତ୍ର ଅଳ୍ପ ସମୟ ଭିତରେ ଅଣ୍ଟା ଦେଇ ନିଜର କାମ ସାରିଦେଲା ପରେ କଙ୍କିଟି ମରିଯାଏ ।

ବୁଲୁ ଓ କମଳ ଏ ପୋକକୁ ଘରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଭିତରେ ପୋଷି କଅଣ ସବୁ ଦେଖିଲେ ସେ କଥା ଏଠି ଲେଖିଛନ୍ତି ସେମାନେ]

ଆମ ଗାଁ, ଆମ ନଈ, ନଈର ପଠା, ପଠା ତଳର ଝର ସବୁ ସୁନ୍ଦର । ସବୁ ଛବି ପରି । ପୁଣି ସବୁରେ ଭର ରହୁଛି ଜୀବନ । ଆସ, ଆମ ଗାଁକୁ କେବେ ଆସି ଥରେ ଦେଖି-ପାଅ, ଆମର ଏଇ ସବୁ ଜୀବନ୍ତ ଛବିଗୁଡ଼ିକୁ ।

ଶୀତ ଦିନେ ଆମ ନଈପଠାର ରୂପ ଦେଖିଲେ, ଆଖି ଝଲସି ଉଠେ । ନଈର ସରୁଆ ନେଲୀ ପାଣି ଧାରର ପାଖକୁ ଲାଗି ଗୋଟିଏ ତମ୍ବାରଙ୍ଗର ବାଲି-ଶେପ । ତା କଡ଼କୁ ନଈ ପଠା । ପଠାର ସୋରଷ ଫୁଲ ସୁନାପରି ଝଟକେ । ଆଖୁ ଫୁଲ ରୂପା ପରି ଚକ୍ ଚକ୍

କରେ; କିନ୍ତୁ ଏସବୁ ଭିତରେ ସବୁଠାରୁ ମଜା ଜାଗା କୋଉଗୋଟିକ ଜାଣ ? ଏଇ ଝରଟି ! ନଈବଢ଼ି ପାଣି ଛାଡ଼ିଗଲା ପରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଗୋଟିଏ ଝର ପଡ଼େ ଏଇଠି, ଏଇ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ । ଝର ଭିତରୁ ଉଠେ ଗର୍ ଗର୍ ହେଇ ବାଲିମିଶା ପାଣି । ସତେ ଯେମିତି ଟକ୍‌ମକ୍ ହେଇ ଫୁଟୁଛି ପାଣିଟା । ଏଇ ଝରଣା ଆଉ ଏଇ ନଈପଠାଟି ଦୂରର ଆମର ସକାଳ ସନ୍ଧ୍ୟାର ଖେଳ ଜାଗା । ଝରପାଣିରେ କୁନି କୁନି ମାଛ ଛାଡ଼ି ଆମେ ତାଙ୍କ ଖେଳ ଦେଖୁ । ଦିନେ ଦିନେ ସେ ମାଛ କୁଆଡ଼େ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଯାଏ । କମଳ କହେ, ସେ ମାଛ ପାତାଳକୁ ଚାଲିଯାଇଛି । ସେ ଆଉ ଫେରିବ ନାହିଁ । ପାତାଳ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ଜାଗା । ଏମିତି କେତେ ଖେଳ ଆଉ କଥାବାତ୍ସା ଭିତରେ ଆମର ସମୟ କଟିଯାଏ ଏଠି ।

କିନ୍ତୁ ସେଦିନ କମଳ ଆଉ ମୁଁ ମାଛ ସାଙ୍ଗରେ ଖେଳୁନ ଥାଉ । ଆମେ ଖେଳୁ-ଥାଉ ଗୋଟିଏ ଅଭୂତ ପୋକ ସାଙ୍ଗରେ । ସେ ପୋକଟି କିଏ ଜାଣବ ? ସେ ଦୂରର ଆମର ଟୁକେଇ ।

“ବୁଲୁ ଦେଖ ତ ” ହଠାତ୍ ପାଟିଟାଏ କରି ଉଠିଲା କମଳ ମୋ ପଛଅଡ଼ି ।

[ବଡ଼େଇ ଭଅଁରରେ ଖୋଳାହୋଇ ଭଲଆ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଗାଢ଼ ହୋଇଥାଏ ବାଲି ଉପରେ]

ବୁଲିପଡ଼ି ମୁଁ ଦେଖେତ ଟିକିଏ ଦୂରରେ ଅରାଏ ସରୁବାଲି ଉପରେ ହାମୁଡ଼େଇ ପଡ଼ି କଅଣ ଦେଖୁଛି କମଳ । କମଳର ଡାକ ଶୁଣି ମୁଁ ମୋ ଥାନରୁ ଉଠି ତା ପାଖକୁ ଗଲି । କମଳ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଦେଖେତ କିଛି ନାହିଁ । ଖାଲି ବଡ଼େଇ ଭଅଁରରେ

ଖୋଲାହେଲା ଭଲିଆ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଛୋଟ ଛୋଟ ଗାତ ହୋଇଛି ବୋଲି ଉପରଯାକ । ମୁଁ ବାଲି ଉପରେ ଆଣେଇ ପଡ଼ି ସେଇ ଗାତଗୁଡ଼ିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି । ତାପରେ ମୁଁ ଦେଖିଲି ଯେ ସେ ବାଲିରେ ଖାଲି ଗାତ ହୋଇ ନାହିଁ, ଗୋଟିଏ ଗାତ ଭିତରେ ପଡ଼ିଛି ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ନାଲି ପିମ୍ପୁଡ଼ି । ଏକଲକ୍ଷରେ ଚାହିଁ କମଳ ସେଇ ପିମ୍ପୁଡ଼ିଟିକୁ । ପିମ୍ପୁଡ଼ିଟି ବରଫ ଗାତ ଭିତରୁ ବାହାରିବା ପାଇଁ ପ୍ରାଣପଣେ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି; କିନ୍ତୁ ସେ ସେତକ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି ବାହାରିବା ପାଇଁ ସେତକ ପଡ଼ିଯାଉଛି ଗାତ ଭିତରକୁ ବରଫଟି ! ଗାତର ଚାରିଆଡ଼ୁ ଝର ଝର ହେଇ ଝରି ପଡ଼ିଛି ସରୁବାଲିଗୁଡ଼ିକ ତା ଉପରେ । ହିମେ ପିମ୍ପୁଡ଼ିଟି ପୋତି ପୋତି ହେଇ ଯାଇଛି । ଆମେ ପିମ୍ପୁଡ଼ିଟିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଛୁ, ହଠାତ୍ ଗାତର ସବାତଲୁ ଉଠିଲା ଗୋଟିଏ ଛୋଟିଆ ମୁହଁ । ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଆଖିପିଛଡ଼ାକ ଭିତରେ କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଗଲା ପିମ୍ପୁଡ଼ିଟି ଆଉ ସେଇ ଛୋଟିଆ ମୁହଁଟି !

“କମଳ !” ମୁଁ ଡାକିଲି ।

ହାତଠାରୁ ମଣେ ଚୁପ୍ ହୋଇ ବସିବାକୁ କହିଲା କମଳ ।

“ସ୍ବାଇ ପିମ୍ପୁଡ଼ିଟା ଗଲା କୁଆଡ଼େ ?” ମୁଁ ମୋର ଉଦ୍‌ବେଗ ଚାପି ରଖି ନ ଯାଇ ପାଟି କରି ପଚାରିଲି ।

କମଳ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ ବସିଥାଏ ବାଲିଉପରେ ଆଉ ଏକଲକ୍ଷରେ ଚାହିଁଥାଏ ଗାତ ଭିତରକୁ । ମୋ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ କମଳ ଛକି ଛକି ତାର ହାତ ଦିଗଟାକୁ ବାଲି ଆଡ଼କୁ ନୁଆଇ ଦେଲା । ତାପରେ ଚଟକରି ଆଖିଲାଏ ବାଲି ଗାତ ଚାହିଁପକ୍ଷେ ଉଠେ ନେଇ କମଳ ପାଟି କରି ଉଠିଲା—

“ଧର ପଡ଼ିଛି ! ଧର ପଡ଼ିଛି ! ଟୁକେଇ ଆମର ପଡ଼ିଛି ଧର !” କମଳର ପାଟିଶୁଣି ମୁଁ ଧାଇଁଗଲି ତା ପାଖକୁ । କମଳ ତା ହାତ ଆଖିଲା ଉପରେ ବାଲିକୁ ଖେଳେଇ ଧରିଥାଏ । ତା ଆଖୁଠି ସରିରୁ ସରସର ହେଇ ଝୁରୁ ବାଲିଗୁଡ଼ିଏ ଗଲି ପଡ଼ୁଥାଏ । କେତେବେଳକୁ ଆଖିଲା ପ୍ରାୟ ଖାଲି ହୋଇଗଲା । ବାକିତକ ବାଲିକୁ ତା ଡାହାଣ ହାତ ପାପୁଲି ଉପରେ ଅଜାଡ଼ି ଦେଇ କମଳ ଝୁବ୍ ସାବଧାନ ହେଇ ଖେଳେଇ ପକେଇଲା ସେ ବାଲିକୁ । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଗୋଟିଏ ଛୋଟିଆ ପୋକ ବାହାରିଲା ସେଇ ବାଲି ଭିତରୁ । କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟକୁ ପୋକଟି ମନୁଯାଇଥାଏ ।

“ଆହା, ମରଗଲ ! ପୋକଟି ମରଗଲ ?” ମୁଁ ଚାହିଁଲି କମଳ ମୁହଁକୁ ।

କିନ୍ତୁ କମଳ ମୁହଁରେ ଦୁଃଖର କ୍ଳେଶ ମାତ୍ର ଚିହ୍ନ ନ ଥାଏ; ବରଂ ସେ ହସୁଥାଏ । ସତେକ ପୋକଟିକୁ ମାରି ଦେଇ ସେ ଭାରି ଖୁସି ।

ମତେ କିନ୍ତୁ ଭଲ ଲାଗିଲା ନାହିଁ ଆଦୌ । ମୁଁ ଆଉଥରେ କମଳକୁ ପଚାରିଲି—
ଆଜ୍ଞା ତୁ ତାକୁ ମାରିଲୁ କାହିଁକି କମଳ ?”

କମଳ କିନ୍ତୁ ତଥାପି ହସି ଦେଲା । ତା ପରେ ମୋ କଥାର ଉତ୍ତର ଦେଲା ଭଲ ସେ ନଈବାଲି ଉପରେ ପୁଣି ଆସେଇ ପଡ଼ିଲା । ତାପରେ ସେଇ ମଲା ପୋକଟିକୁ ନେଇ ନଈବାଲି ଉପରେ ଆସିଥିବାର ଥୋଇଦେଲା । ନଈବାଲିରେ ମୁର୍ଦ୍ଦାରଟି ଥୁଆ ହେବାମାତ୍ରେ କିନ୍ତୁ ସବୁ କଥା ବଳି ଗଲା ହଠାତ୍ ।

ନଈବାଲି ବାସୀରେ ବୋଧହୁଏ କିଛି କୁହୁକମନ୍ତ ଥିଲା । ବୋଧହୁଏ ହର-ପାଟଣା କମଳରୁ ଜୀବନ୍ୟାସ ମନ୍ତ୍ର-ବୋଲ ପାଣି ଟିକିଏ କେତେବେଳେ ଗଳିପଡ଼ିଥିଲା । ସେଇ ବଳର ବୋଧହୁଏ ଜୀବନ ପଶିଗଲା ଆମ ମଲା ପୋକଟିର ଦହରେ । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ହଠାତ୍ ଜୀବନ ପାଇଉଠିଲା ଆମ ଟୁକେଇ । କେବଳ ଜୀବନ ପାଇ ଉଠିଲା ନାହିଁ । କାମରେ ତତ୍ତ୍ୱଶାତ୍ ଲାଗି ପଡ଼ିଲା ସେ । ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପୂର୍ବରୁ ପୋଡ଼ି ପୋକଟି ମଲାଭଳି ଛଟାଗାଳି ପଡ଼ିଥିଲା କମଳର ହାତ ଉପରେ, ମଣିଷ ହାତରୁ ଖସିଲା ମାତ୍ରେ ଜୀବନ ପଶିଗଲା ତା ଦହରେ । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ପୋକଟି ବାଲି ଉପରେ ଚକାଉଉଁରୀ ଖୋଳିବାକୁ ଲାଗିଲା । ପେଟକୁ ବାଲିଭିତରକୁ ଠେସିଦେଇ ସେ ପଛୁଆ ପଛୁଆ କରି ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଘେରୁମାରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଚାହିଁ ଚାହିଁ ବାଲିଭିତରେ ବଢ଼େଇ ଭାସିବ କଲାଭଳି ଗାତଟିଏ ଖୋଳି ହେଇଗଲା । ପୋକଟି ଉଠେଇ ଗଲା ।

ଏଇ ହଉଛି ଆମର ଟୁକେଇ ବା ବାଲିଭାସିବ । ଏ ପୋକଟିକୁ ଅନ୍ୟ ଦେଶର ପିଲାମାନେ କି ନାଆଁ ଦେଇ ଡାକନ୍ତି କେଜାଣି, ଆମେ କିନ୍ତୁ ଏହାର ନାଆଁ ଦେଇଟୁ ଟୁକେଇ । ଏଇ ପୋକ ଆମ ନଈପାରେ ପ୍ରଥମେ ଆବିଷ୍କାର କଲା କମଳ । ବର୍ତ୍ତମାନ କମଳ କଥା ଟିକିଏ ଶୁଣି ଭାଇମାନେ ।

କମଳ ଆମର ହୃଦୟ ପୋକ ଜୋକଙ୍କ ବିଷୟରେ ଭାରି ଜାଣିବିଚାରି ସଙ୍ଗ । ଏଥିପାଇଁ ଆମେ ତାକୁ ପଦବୀ ଦେଇଛୁ “ପୋକ ବିଶେଷଜ୍ଞ !” ପୃଥ୍ବୀର ନାନା ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କ ଖବର ତ ତାକୁ ଜଣା; ତା’ଛଡ଼ା କମଳର ଗୋଟିଏ ବିଶେଷଗୁଣ ଅଛି । ସେଇଟି ହେଲା ଧକାଉ ପୋକଙ୍କ ଘର କୋଉଠି ଏକଥା ଖୋଜି ବାହାର କରିବାକୁ ତାକୁ ନିମିଷେ ଲାଗେନାହିଁ । ବହୁଦିନ ହେବ ଆମର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଥିଲା ଏଇ ପୋକଟି ଉପରେ ଯାହାକୁ ଆମେ ଟୁକେଇ ବୋଲି କହୁଛୁ । ଖୋଜି ଖୋଜି ଶେଷରେ ବାହାର କଲା ତାକୁ କମଳ । ତା ପରେ ଚାଲିଲା ଆମର ଗବେଷଣା ଏଇ ଅଭ୍ୟୁତ ପୋକଟି ଉପରେ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମ ଟୁକେଇଟିକୁ ଆମର ପରୀକ୍ଷାଗାର ଭିତରକୁ ନେବା ପୂର୍ବରୁ ଗୋଟିଏ କଥା କହିଦିଏ । ଏ ପୋକଟି ବିଷୟରେ କାହିଁକି ଆମେ ଏତେ ମନ ଦେଲୁ ସେକଥା ଟିକିଏ ଶୁଣ ।

କଥା ହୃଦୟ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଏଇ ଟୁକେଇଗୁଡ଼ିକଙ୍କର ଗାତ ଆମେ ଦେଖୁ ଆମ ନଈ-ପଠାରେ । ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ ଏ ଗାତ ବିଷୟରେ ମନ ଦେଇ ନ ଥାଉ । ଥରେ ଖରବୁଟିରେ ଆମେ ନଈପଠାରେ ବୁଲୁ ବୁଲୁ ଏଇ ଗାତଗୁଡ଼ିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲୁ । ଖରବୁଟି ଗଲା । ତାପରେ ଆସିଲା ବର୍ଷାଦିନ । ତାପରେ ମାଡ଼ ଆସିଲା ଭୟଙ୍କର ନଈବନ୍ଦ । ନଈବନ୍ଦ ପାଣି ମାଡ଼ ଦୁଇକୂଳ ଖାଇଲା । ସେତେବେଳକୁ ବିଚର ଟୁକେଇଗୁଡ଼ିକଙ୍କର କଥା ଯାଇ ରହିଥାଏ କୋଉ ରସାତଳରେ । ଦିନେ ନୁହେଁ କି ଦିନ ନୁହେଁ । ଚାରି ମାସ କାଳ ବଢ଼ିପାଣି ତଳେ ବୁଡ଼ି ରହିଲା ଆମର ନଈପଠା, ଯୋଉଠି ଘରକରନ୍ତି ଆମର ଟୁକେଇମାନେ । ଚଢ଼ତାର ଅମାବାସ୍ୟ ଆଉ ଜନ୍ମାଷ୍ଟମୀକୁ ଆସିଲା ଭୟଙ୍କର ନଈବନ୍ଦି ବର ବଢ଼ି ଆମ ଗାଁରେ ପଶିଲା ପାଣି । ଓହ୍ଲେ ! କି ହରବର ଆମକୁ ନ କରି ଦେଇଛି ସେଇ ନଈବନ୍ଦିଟା । କିନ୍ତୁ ଯାହାହେଉ ଦୁର୍ଗାପୂଜା ପରେ ପରେ ବଢ଼ି କମିଗଲା । ପାଣିତଳୁ ବାହାର ଧୀରେ ଧୀରେ ଉଠୁ ହେଲା ଆମର ହୃଦୟସୁନ୍ଦର ନଈପଠାଟି । ଗବଗବ ହେଇ ପୁଣି ପାତାଳରୁ ବାହାରିଲା ଭଳି ବାହାରିଲା ଆମର ଝରଣାଟି । ଆମେ ଖେଳିବାକୁ ଗଲୁ ଆଉଥରେ ଆମର ପ୍ରିୟ ନଈପଠାକୁ; କିନ୍ତୁ ଖେଳିବାକୁ ଯାଇ ଆମେ କଅଣ ପ୍ରଥମେ ଆବିଷ୍କାର କଲୁ ଜାଣ ଭାଇ ? ସେଇଟି ହୃଦୟ ଆମର ଏଇ ଟୁକେଇମାନଙ୍କର ବସାଘର ! ଏତେ ପାଣି, ଏତେ ସୁଅ, ମଳ ମଳ, ଭର୍ତ୍ତରୀ କାହିଁରେ କିଛି ହେଲାନାହିଁ ଏଇ ସ୍ବପ୍ନ ପୋକଗୁଡ଼ିକଙ୍କର ?

୮

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା ଏ ନୁହେଁ ? ସତେକି ଟୁକେଇମାନେ ଆମର ନଈପଠାକୁ ଇସ୍ତମରୀ ପଟା କରନେଇଛନ୍ତି ! ଖରା, ବର୍ଷା, ଶୀତପାହା ଆସୁ ତାଙ୍କ ଘରୁ କେନ୍ଦ୍ର ତାଙ୍କୁ ତଡ଼ି ପାରବ ନାହିଁ ସତେକି !

ଟୁକେଇ ବିଷୟରେ ବହୁ ବିସ୍ମୟକର କଥାମାନ ଆମେ ଶୁଣିଛୁ । ବାପା କହନ୍ତି, ଏଇ ପୋକଟି ବୋଧହୁଏ କାହାର ଅଭିଶାପ ପାଇ ଏମିତି ପୋକ ଜନ୍ମ ହେଇଛି । ପୂର୍ବ-ଜନ୍ମରେ ହୁଏତ ସ୍ୱର୍ଗର କୌଣସି ଦେବଦୂତ ସେ ଥିଲା । କି ଦୋଷରୁ ଅଭିଶାପ ପାଇ ତପସ୍ୟା କରିବା ପାଇଁ ସେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟକୁ ଆସିଛି । କିନା ଆହାରରେ ଦିନଦିନ, ସପ୍ତାହ ସପ୍ତାହ ମାସ, ବର୍ଷ ଏମିତିକି ତିନି ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନାହାରରେ ଏକଧାନରେ ରହୁଯାଇପାରେ ଏ ପୋକଟି । କିନ୍ତୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା ଏତେଦିନ ଧରି ଓପାସ ରହଲେ ମଧ୍ୟ ଟୁକେଇ ମରେ ନା କି ତାର ଶରୀର ଦୁର୍ଗଳ ହେଇଯାଏ ନାହିଁ । କୁଆଡ଼େ ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶର ଜନପ୍ରାଣୀ ଶୂନ୍ୟ ସାହାରା ମରୁଭୂମିର ଶୁଖିଲା ଡାଙ୍ଗଲ ବାଲିରେ ମଧ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନେ ଆବିଷ୍କାର କରୁଛନ୍ତି ଏଇ ଟୁକେଇର ଗାତ ଗୁଡ଼ିକୁ !

ଏ ସବୁ ପଟର ଟୁକେଇ ଜୀବନର ଇତିହାସ ମଧ୍ୟ ଆହୁରି ବିଚିତ୍ର । ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ଓପାସ ରହୁବାର କ୍ଷମତା ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଟୁକେଇ ଯେ ଆଦୌ ଆହାର ପ୍ରିୟ ନୁହେଁ, ଏକଥା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ଏହାର ଏକମାତ୍ର ଆହାର ହେଲା ପିମ୍ପୁଡ଼ି; ତେଣୁ ଏହାକୁ ଇଂରେଜିରେ *ANT LION* ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଟୁକେଇର ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଶିକାର ଖୋଟିଏ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାର କଥା । ଆମେ କେମିତି ତାର ଏ ଶିକାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲୁ ତା ଆମେ ଲେଖି ରଖିବୁ । ଆମର ଟୁକେଇ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମର ପରୀକ୍ଷାଗାରରେ ବନ୍ଦୀ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଗୁଲ ଆମର ଲବରେଟୋରୀକୁ ଯିବା । ସେଇଠି ନିରୀକ୍ଷଣ କରିବା ଆମେ ଆମର ଟୁକେଇଟିକୁ । ଆସ ! ଆମର ପରୀକ୍ଷା-ଗାରକୁ ଆସ !

— — —

ପ୍ରାଣାଗାତ୍ରହେ ଛୁକେଇ

୯

ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଆସି କମଳ ହାଜର ହେଲା ଆମ ଘର । ଏତେ ସକାଳଟାରୁ ତାକୁ ଦେଖି ମୁଁ ଟିକିଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲି । କାଲିକା କଥା ମୋର ମନେ ନ ଥାଏ; କିନ୍ତୁ କମଳର ମୁରୁକି ହସଖଣ୍ଡକ ଦେଖି ତାର ମନକଥା ବୁଝିବାକୁ ଆଉ ଡେରି ଲାଗିଲା ନାହିଁ ମତେ ।

“ବୁଲୁ !” କମଳ କହିଲା, “ଆଉ ଡେରି କର ନାହିଁ । ବିଚର ଛୁକେଇଟି ଅଧା-ପ୍ରାଣ ହେଲାଣି ମୋ ହାତମୁଠା ଭିତରେ । ଯା, ଜଳଦି ଯୋଗାଡ଼ କର । ଶୀଘ୍ର ଯାଇ ଗୋଟାଏ କାଚ ଥାଳିଆରେ ଅଧଥାଳିଆଏ ଚିନି ଦିନିଆ ।”

(ଆଉ ଡେରି କର ନାହିଁ ।

ବିଚର ଛୁକେଇଟି ଅଧାପ୍ରାଣ ହେଲାଣି ମୋ ହାତ ମୁଠା ଭିତରେ)

“ଚିନି ?” କମଳର କଥା ମୁଁ ବୁଝିପାରିଲି ନାହିଁ କିଛି । କେବଳ ତା ମୁହଁକୁ ବଲ୍‌ବଲ୍ କରି ଅନେଇ ମୁଁ ପଚାରିଲି, “ହଇରେ ଚିନି କଅଣ ହବ ?”

ମୋ କଥାର ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠି କମଳ କହିଲା—“ଆରେ ଜଳଦି ଆଣନା—ତତେ ଏଇତଲ କେଫିୟତ୍ ଦଉ ଦଉ ସେଣେ ମୋ ଛୁକେଇ ପ୍ରାଣ ଦିବଣି ।”

ଜେଉଁ ନ କର ଅଧ୍ୟାଳୟର ଚନ୍ଦ୍ର ଧରି ମୁଁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲି । କମଳ ମୋ ହାତରୁ ଥାଳିଆଟିକି ନେଇଯାଇ, ସେଥିରେ ତା'ହାତକୁ ଝାଡ଼ିଦେଲା । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ତା ମୁଠା ଭିତରୁ ଝଡ଼ିପଡ଼ିଲା ଗୋଟିଏ ଛୋଟିଆ ଗୋକ । ଏଇଟି ଯେ ସେଇ ଟୁକେଇ, ଏଥିରେ ଆଉ କିଛିନାହିଁ ସନ୍ଦେହ ମୋର ନ ଥିଲା । କାରଣ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ମଲ୍ଲରୁ ଜୀଇଁଲା ଭଳି ଚେଇଁ ଉଠିଲା ଟୁକେଇ । ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ନଈବାଲି ବୋଲି ଭାବି ସେ ତତ୍ତ୍ୱଶାଳୀ ତା କାମରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲା । ପଛେଇ ପଛେଇ ସେ ଗୋଟାଏ ଠାଆରେ ବୁଲିବାକୁ ଲାଗିଲା ଗୋଟିଏ ଚନ୍ଦ୍ରୀ ଭଳି । ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ତାର ପେଟର ଗୋଟିଆ ଅଂଶଟା ଦ୍ୱାରା ଚନ୍ଦ୍ର ଭିତରେ ଭର୍ତ୍ତିରେଇ ଦେଇ ସେଇ ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ଉଭେଇଗଲା ସେ ।

ଏତେବେଳିଯାକେ ଆମେ ଦିହେଁ ଚନ୍ଦ୍ର ଥିଲୁ ଚନ୍ଦ୍ରାଳିଆଟା ଭିତରକୁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେମିତି ଟୁକେଇଟି ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଇଗଲା ମୁଁ ଚନ୍ଦ୍ର ଲି କମଳ ମୁହଁକୁ ।

ସ୍ତ୍ରୀ ପରେ କଅଣ ହବ ? ମୁଁ କମଳର ଆଦେଶକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଲି ।

“କିରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଚ କଅଣ ?” ବଡ଼ ମଣିଷଙ୍କ ଭଳି ମତେ ଜାଣିଦି କର କମଳ କହିଲା, “ପା, ସେଇଟାକୁ ଗୋଟିଏ ଯଜ୍ଞପତ୍ର କରି ଏଥର ରଖ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଟୁକେଇ ଆମର ଗବେଷଣାଗାରରେ ରହିବ । ହଁ, ସାବଧାନ ! ଜଳପତ୍ର ନ କଲେ ଦ୍ରୁପଦ ଟୁକେଇ ପଲେଇ ପାଇପାରେ ! ନଚେତ୍ ଚନ୍ଦ୍ର ଲୋଭରେ ଏକସଙ୍ଗେ ବହୁତଗୁଡ଼ିଏ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଘେରିଯାଇ ଟୁକେଇର ଘରକୁ ଆକ୍ରମଣ କରିପାରନ୍ତି । ପା, ଜଲଦି ପା, ଆଗ ଗବେଷଣାଗାର ଠିକ୍ କର !”

ଆମ ଘରର ବାଡ଼ିପଟେ ବଖରାଏ ଛୋଟ ଘର ଥାଏ । ସେ ଘରେ ଘରର ସବୁଜକ ଭଙ୍ଗା ଦଦରା ଆଉ ଅକାମି ଜିନିଷ ରହୁଥିଲା । ଭଙ୍ଗାକାଚବୋତଲଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି କେତେ ହାଣ୍ଡି, ପେଟର, ବାକ୍ସ, କାଠ ଜିନିଷ ଏମିତିକି ଭଙ୍ଗା ହାରମୋନିୟମ ଗୋଟାଏ ବି ପଡ଼ିଥିଲା ସେ ଘରେ । ବହେ ଅଳରୁ ଲାଗିଥିଲା କାନ୍ଥଯାକ । ମୁଷାମାଟି ଠାଏଠାଏ ଗଦା ହୋଇଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ସେଇ ଘର ବଖରାଟି ଆମର ସପା ହେଇଛି । କମଳ ଆଉ ମୁଁ ଲାଗି ଲାଗି ଚାରିଦିନ ଭିତରେ ଏ ଘର ସପା କରିଛୁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏଇ ଘରଖଣ୍ଡିକ ହେଇଛି ଆମର ଲାବରେଟେରୀ । ଏଇ ଘରେ ବି ରହିବ ଟୁକେଇ, ତାର ଜୀବନକାଳ ଶେଷହୁଏ

ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଏଇ ଘରେ ରହୁଛନ୍ତି ଆମର ଅନେକ କେତେ ପଡ଼ଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁ—ପିମ୍ପୁଡ଼ି, ନିକେଟ୍, ବୁଢ଼ିଆଣୀ ଇତ୍ୟାଦି । ଆମେ ଏମାନଙ୍କୁ ଜୀବ-ବିଜ୍ଞାନୀଙ୍କ ଭଳି ମାରିଦେଇ ଛୁରିରେ କାଟି ପରୀକ୍ଷା କରୁନାହିଁ । ଏମାନେ ଆମର ବନ୍ଧୁ, ତେଣୁ ସେମାନେ ଆମର ବନ୍ଧୁପରି ଏ ଘରେ ବଳନ୍ତି । ଆମେ କେବଳ ପ୍ରତ୍ୟେକର ଗତିବିଧିକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କରୁ । ଆମେ ଆମର ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କୁ ବଡ଼ ହେପାଜତ୍ କରି ରଖୁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଶୁଣ ବନ୍ଧୁ, ଟୁକେଇକୁ ଆମେ କିପରି ରଖିଲୁ ଆମ ଲବରେଟୋରୀରେ ଓ କିପରି ଏହାର ଗତିବିଧିକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିପାରିଲୁ ।

ପ୍ରଥମେ ଆମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହେଲା ଗୋଟିଏ ଜଳପତ୍ର ନିର୍ମାଣ କରିବା । ଜଳପତ୍ର ନିର୍ମାଣ କିଛି କଷ୍ଟ କାମ ନୁହେଁ । ମୁଁ ଦେଖିଛି ପିମ୍ପୁଡ଼ିମାନଙ୍କ ଦାଉରୁ ଖାଇବା ଜିନିଷକୁ ବଞ୍ଚେଇବା ପାଇଁ ବୋଉ ଅନେକଥର ଜଳପତ୍ର କର ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସାଇତି ରଖେ । ଗୋଟିଏ

(ଏହିଭଳି ଗୋଟିଏ ଜଳପତ୍ର ପ୍ରଥମେ ନିର୍ମାଣ ହେଲା ଆମ ପରୀକ୍ଷାଗାରରେ)

ବଡ଼ ଥାଳୀରେ ପାଣି ଭର୍ତ୍ତି କରି, ପାଣି ଭିତରେ ଗୋଟିଏ କଂସା ସେ ରଖେ । କଂସାଟି ଏମିତି ରଖା ଯାଇଥାଏ ଯେ ଥାଳୀରେ ଫନ୍ଦ ଆଦୌ ତା ଦିହକୁ ଲାଗିକରି ରହେ ନା । ଥାଳୀ-ଭିତରେ କଂସାଟି ଗୋଟିଏ ଦ୍ଵୀପ ପରି ରହୁଥାଏ । କଂସାଟି ଏପରି ରହୁବା ଫଳରେ କଂସା ଉପରେ ପ୍ଲେଟ୍‌ରେ ରଖାଯାଇଥିବା ଖାଦ୍ୟ ଜିନିଷରେ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଲାଗି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । କଂସା

ଖୁରିପାଖେ ପାଣି ଘେରିଥିବାରୁ ପିମ୍ପୁଡ଼ିମାନେ ଭରସି କରି କଂସା ଅଡ଼କୁ ପିବାକୁ ବେଷ୍ଟା କରିନ୍ତି ନାହିଁ; ଏହାହିଁ ହେଉଛି ଜଳଯନ୍ତ୍ର ।

ଏହିଭଳି ଗୋଟିଏ ଜଳଯନ୍ତ୍ର ପ୍ରଥମେ ନିର୍ମାଣ କର ହେଲା ଆମ ପରୀକ୍ଷାଗାରରେ । ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଥାଳୀ ଭିତରେ ଅଧଥାଳୀଏ ପାଣି ନେଇ ତା ଭିତରେ ଖଣ୍ଡେ ଇଟା ପକାଇ ଜଳଯନ୍ତ୍ର ତିଆରି ହେଲା । ସେ ପଥର ଉପରେ ଚିନିଥାଳୀଆଟା ରଖାଗଲା । ତାପରେ ଖଣ୍ଡେ ସ୍ୱଳ୍ପ ପଲିଥିନ୍ ବ୍ୟାଗରୁ (ପୋଉଁଥିରେ ନୂଆଲୁଗା ସବୁ ରଖାଯାଇ ପ୍ୟାକ୍ କରାଯାଇଥାଏ) ଖଣ୍ଡେ ଛୋଟ କରି ଟୁକୁରା ଚରି ଏହି ଚିନିଥାଳୀଆଟିକୁ ଘୋଡ଼େଇ ଦିଆଗଲା । ଏହାପରେ ଟୁକେଇର ଘରଟି ଥାଳୀଆ ଭିତରେ ଘୋଡ଼େଇ ହେଇ ରହିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆମେ ବି ତାର ଗତିବିଧି ବାହାରୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିପାରିଲୁ । ଏହା ପରେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଆମର ପରୀକ୍ଷା ଆଉ ମଧ୍ୟ ଟୁକେଇ ସହଜ ଖେଳ ।

ପ୍ରଥମେ ଆମେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲୁ ଏଇ ଟୁକେଇ ବା ଆଣ୍ଟଲୟନ୍ କେମିତି ତାର ଶିକାରକୁ ଧରେ । ଟୁକେଇର ପ୍ରଧାନ ଶିକାର ହେଲା ପିମ୍ପୁଡ଼ି ବା “ଆଣ୍ଟ (ANT)” । ତେଣୁ ଏହାକୁ ଆଣ୍ଟଲୟନ୍ (ANTLION) ବୋଲି ଇଂରେଜିରେ କୁହାଯାଏ । ଟୁକେଇ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଶିକାର ଗୋଟିଏ ପରୀକ୍ଷା କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ କଥା । ପ୍ରଥମେ ଗୋଟିଏ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଆଣି ଆମେ ଏଇ ଟୁକେଇର ଗାତ ପାଖରେ ଛାଡ଼ିଦେଉ । ପିମ୍ପୁଡ଼ିଟି ଚିନି ଉପରେ ରହିଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେତେବେଳେ ଚିନି ଆଡ଼କୁ ଆଉ ତାର ମନ ନ ଥାଏ । ସେ ଆମର ଆଦମଣ ଆଉ ଟୁକେଇର ଗନ୍ଧରେ ବୋଧେ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡ଼େ । ତା ପରେ ସେ ଡଗ ଡଗ ହୋଇ ଚିନି ଉପରେ ଗୁଲିବାକୁ ଅରମ୍ଭ କରେ । ଏତିକି କରୁ କରୁ ଦୈବାତ୍ ସେ ଯାଇ ହାବୁଡ଼ି ଯାଏ ଟୁକେଇ ଗାତ ପାଖରେ । ଅନେକ ସମୟରେ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଏ ଗାତ ଭିତରକୁ ପଶିବାକୁ ଆଦୌ ପସନ୍ଦ କରେ ନା; କିନ୍ତୁ ବେଳେ ବେଳେ କଅଣ ଭାବି ସେ ମୁହେଁଇ ଯାଏ ଗାତର ଟିକିଏ ଭିତରକୁ । ତା ପରେ ଆଉ ଯାଏ କୁଆଡ଼େ ? ଯେତେବେଳେ ସେ ବୁଝେ ଯେ ମହର୍ଗରୁ ଯାଇ କାନ୍ଥାରରେ ସେ ପଡ଼ିଲାଣି ସେତେବେଳକୁ ସଙ୍ଗନାଶ । ନେଡ଼ିଗୁଡ଼ି ଯାଇ କହୁଣୀରେ ହେଇଥାଏ । ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଜାଣିପାରେ ଯେ ସିଂହର ଗୁହା ମୁହଁରେ ଯାଇ ସେ ହାଜର ହୋଇଗଲାଣି । ତା ପରେ ସେ ଛାଟିପିଟି ହେଇ ଉଠେ ପ୍ରାଣ ବଞ୍ଚେଇ ଗାତରୁ ଉଠି ପଳେଇବା ପାଇଁ । ମାତ୍ର ଟୁକେଇର ପାଦ ଭିତରୁ ଉଠିବା

କ'ଣ ଏଡ଼େ ସହଜ ? ପିମ୍ପୁଡ଼ି ବଚରା ଯେତକି ଛାଟିପିଟି ହୁଏ ସେତକି ସେତକି ସେ ତାର ଅଜାଣତରେ ଯମମୁହଁକୁ ଟାଣିଦେଇଯାଏ । ଶେଷରେ ଗଡ଼ିଗଡ଼ି ସେ ଯାଇ ଗାତର ସଭୁତଳେ ପଡ଼ିଯାଏ । ଏତିକିବେଳେ ଦଣିବାକୁ ମିଳେ ଆମ ଟୁକେଇର ସ୍ୱରୂପ । ଚୁହୁଁ ଚୁହୁଁ ଗାତ ଭିତରୁ କୁଆଡ଼େ ଉଠେଇ ଯାଏ ପିମ୍ପୁଡ଼ିଟା । ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପୂର୍ବରୁ ଯୋଉ ପିମ୍ପୁଡ଼ିଟି ବଚରା ସିଂହ ମୁହଁରୁ ଜୀବନ ବଞ୍ଚେଇବା ପାଇଁ ଛାଟିପିଟି ହଉଥାଏ ସେ ଆଉ ସେଠି ନ ଥାଏ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ପିମ୍ପୁଡ଼ିଟି ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଇଯିବା ମାତ୍ରେ ତୁମେ କାଳବଳୟ ନ କରି ଟୁକେଇର ଗାତ ସମେତ ଚନ୍ଦ୍ର ପୁଳାକୁ ଖେତଳଇ ପକାଅ । ତୁମ ଆନ୍ତମଣରେ ଡରିଯାଇ ଟୁକେଇ ତା ଆହାରକୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ମଲ୍ଲଭଳି ଛଟାଗାଳି ପଡ଼ିଯିବାର ଦେଖିବ; କିନ୍ତୁ ତୁମେ ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବ ଯେ କେବଳ ଟୁକେଇଟି ତ ମଲ୍ଲଭଳି ପଡ଼ିନାହିଁ, ତା ମୁହଁରୁ ମୁକୁଳିଥିବା ପିମ୍ପୁଡ଼ିଟା ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚଳ ହେଇ ପଡ଼ିଯାଇଛି । କଥା କଅଣ ? ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ମଧ୍ୟରେ କଅଣ ହେଇଗଲା ପିମ୍ପୁଡ଼ିର ? ସେ କଅଣ ଏତେଶୀଘ୍ର ମରିଗଲା ? ହଁ, ମରିଯାଇଛି; ତେବେ ଏହା ହେଲା କିପରି ?

ବର୍ତ୍ତମାନ ଉପର ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଜାଣିବା ପାଇଁ ଆମେ ଆମ ଟୁକେଇକି ନାନା-ପ୍ରକାରେ ପରୀକ୍ଷା କଲୁ । ବହୁଦିନ ଧରି ତାପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଆହାର ଯୋଗାଇ ପରୀକ୍ଷା କଲ ପରେ ଆମେ ଜାଣିଲୁ ଟୁକେଇର ଆମର ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଶିକାର ପାଇଁ ପ୍ରଧାନ ଅସ୍ତ୍ରଟି କଅଣ । ଏ ଅସ୍ତ୍ରଟି ହେଉଛି ଟୁକେଇର ଥୋଡ଼ି । ଯୋଡ଼ିଏ ଅତି ଛୋଟ ଆଉ ସରୁଆ ଦାଆକୁ ମୁହଁ ମୁହଁ କରି ଯୋଡ଼ି ଏକାଠି ଧରିଲେ ଯେମିତି ଦେଖାଯିବ, ଟୁକେଇର ଥୋଡ଼ିଟି ସେହିଭଳି । ଏହାର ଦ୍ୱାରା ସେ ତାର ଶିକାରକୁ ଅକ୍ରିଆର କରେ । ଖାଲି ସେତିକି ନୁହେଁ । ଏ ଦାଆର ଧାରୁଆ ଦନ୍ତଗୁଡ଼ିକ କିଛି ସାଧା ଦାନ୍ତ ନୁହେଁ । ଏଗୁଡ଼ିକ ତାର ବିଷକ୍ର ଦାନ୍ତ । ଶିକାରକୁ ଧରି କାବୁ କରି ପକେଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏଇ ବିଷଦାନ୍ତରୁ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ବିଷ ବାହାରୁଆସି ଶିକାରଦିହରେ ପଶେ । ପିମ୍ପୁଡ଼ି ପକ୍ଷରେ ଟୁକେଇ ଏ ବିଷ ଏଡ଼େ ସାଫାତକ ଯେ ଆଖିପିଛଡ଼ାକ ଭିତରେ ଏ ବିଷଜ୍ୱାଳାରେ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଟଳି ପଡ଼େ । ତାପ ର ଟୁକେଇ ତାର ଆହା ଖାଏ ।

ଟୁକେଇର ଆହାର ଖାଇବା ଅଉ ହଜମ କରିବା ଉପାୟ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର, ଅଉ ବିଚିତ୍ର । ଟୁକେଇ ତା ଆହାରକୁ ଚୋର ବର ଚୋରକେଇ ପୁରୁପୁର ଖାଇଦିଏ ନାହିଁ । ପିମ୍ପୁଡ଼ିଟି

ବିଷାକାଳାରେ ମରିଯାଇ ନିଶ୍ଚଳ ହେଇଗଲେ ଟୁକେଇ ତାର ପାଟିଲଗାଏ ପିମ୍ପୁଡ଼ିଦେହରେ । ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଦେହର ରସତଳ ଗୋଷିନେଇ ତାର ମଳଦେହକୁ ଶିଠଭଳି କରି ଫୋପାଡ଼ିଦିଏ । ଗୋଟିଏ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଦେହରୁ କେତେ ବା ରସ ମିଳିବ ? କିନ୍ତୁ ସେଇତଳଇ ପଥେଷ୍ଟ ଆହାର ଗୋଟିଏ ଟୁକେଇ ପକ୍ଷରେ । ତାର କାରଣ କଅଣ ଜାଣିଛ ? ତାର କରଣ ହେଉଛି ଯେ ଟୁକେଇ ଯେତକି ଖାଏ ସେତକକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହଜମ କରିଦିଏ । ଏପରିକି ମଳ ମୁଣ୍ଡ ବି ଟିକିଏ ଜନ୍ମେ ନାହିଁ ଟୁକେଇର ପେଟରେ; ତେଣୁ ମଳମୁଣ୍ଡ ପାଇଁ ଦ୍ଵାର ମଧ୍ୟ ନାହିଁ ଟୁକେଇର ଦେହରେ । ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ରକମର ପୋକ ଏ ନୁହେଁ ? ଟୁକେଇଟି ତେଣୁ ଦେଖିବାକୁ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ବଟୁଆ ବା ଥଳୀ ଭଳି । ଏଇ ବଟୁଆ ମୁହଁକୁ ଖୋଲି ଯାହା ଜିନିଷ ଏଥି ଭିତରକୁ ପକେଇବ ସେ ମିଳେଇଯିବ କୁଆଡ଼େ ବଟୁଆ ଦେହରେ । ସତେକି ସେଇଟି ଗୋଟିଏ କୁହ୍ମକ ବଟୁଆ । ତା ପେଟ ସବୁବେଳେ ଖାଲି ।

ଟୁକେଇର ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଶିକାର ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଆମେ ତାର ବୁଦ୍ଧିକୁ । ମଧ୍ୟ ପରୀକ୍ଷା କରୁ । ଦିନେ କମଳ କହିଲା, “ଭାଇ, ଗୋଟାଏ କଥା କରବା ।”

“କି କଥା ?” ମୁଁ ପଚାରିଲି ।

“ଆ ଦେଖିବୁ ଆ” କହି କମଳ ପଶିଗଲା ପରୀକ୍ଷାଗାର ଭିତରକୁ । ମୁଁ ତା ପଛେ ପଛେ ଗଲି । କମଳ ଟୁକେଇର ଚିନିଆଳିଆ ଉପରୁ ଘୋଡ଼ଣିଟିକୁ ବାହାର କରିଦେଇ ତା ଉପରେ ନଇଁ ପଡ଼ିଲା । ସେଦିନ ତା ଆହାର ପାଇଁ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ନ ଦେଇ କମଳ ଗୋଟିଏ ଛୋଟିଆ ଗୋଡ଼ି ପକେଇଦେଲା ଟୁକେଇ ଗାତରେ । ଗୋଡ଼ିଟି ଗଡ଼ିଗଡ଼ି ଯାଇ ଟୁକେଇ ଗାତର ସଭିତଳେ ପଡ଼ିଲା । କିଛି ସମୟ ଗୋଡ଼ିଟି ସେମିତି ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ ରହିଲା । ତା’ପରେ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଗୋଡ଼ିଟି ହଲଚଲ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । କିଛି ସମୟ ପରେ ଆମେ ଦେଖିଲୁ ଗୋଡ଼ିଟି ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀରେ ଗଢୁଥିବା ସେଲର୍ ଭଳି ଗାତଭିତରୁ ଗଡ଼ିଗଡ଼ି ଉପରକୁ ବାହାର ଆସିଲା । କମଳ ଆଉଥରେ ପକେଇଦେଲା ସେ ଗୋଡ଼ିଟିକୁ ଟୁକେଇ ଗାତ ଭିତରକୁ । ଆଉଥରେ ପୁଣି ଉଠିଆସିଲା ଗୋଡ଼ିଟି ଗାତଭିତରୁ ବାହାରକୁ । ଏମିତି ଯେତେ ଯାହା କଲେ ବି ଟୁକେଇର ଗୁହା ମୁହଁକୁ ବନ୍ଦ କଲେଭଳି କୌଣସି ଜିନିଷକୁ ସେ

ରଖେଇ ଦେଇ ନାହିଁ ତା ଗାତ ଭିତରେ । ସବୁକୁ ଆଣେ ବାହାରେ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇ ସେ ଚାଲିଗଲା ତାର ଲୁଚିବା ଥାନକୁ । ଟୁକେଇର ଏଇ ଗୋଡ଼ଠେଇ ବ୍ୟାପାରଟା ବଡ଼ ମଜା ଦୃଶ୍ୟ ଗୋଟିଏ । କେତେକ୍ତି ବିରକ୍ତ ସେ ହେଉଥାଏ ତା ଗାତରେ ଗୋଡ଼ଟିଏ ପଡ଼ିଯାଇଛି ଜାଣିପାରିଲେ ! କିନ୍ତୁ ବିରକ୍ତ ହେଲେ କ'ଣ ହେବ ?

ଗୋଡ଼ଟିକୁ ତ ଉଠେଇବାକୁ ହବ ତାକୁ । ତେଣୁ ବଡ଼ ଅନିଚ୍ଛାସତ୍ତ୍ୱେ ଟୁକେଇ ବାହାରିପଡ଼େ ତା ଗାତ ଭିତରୁ । ଏତିକିତକଳେ ଟୁକେଇର ଚାଲିବାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାର କଥା । ଟୁକେଇର ଅଭ୍ୟାସ ଯେ ସେ ଆଗକୁ ନ ଚାଲି ଯଦାବେଳେ ପଛୁଆ ପଛୁଆ ହେଇ ଚାଲେ । ଟୁକେଇଟି ପଛକରି ତା ଗାତଭିତରୁ ବାହାରି ଆସି ଗୋଡ଼ ଠେଲିବା କାମରେ ଲାଗିପଡ଼େ । ପେଟର ଚେପଟା ଅଂଶଟିକୁ ଗୋଡ଼ ଦହରେ ଲଗାଇ ପଛୁଆ ପଛୁଆ ହେଇ ଟୁକେଇ ଠେଲି ନେଇଯାଏ ଗୋଡ଼ଟାକୁ । ରେଳଭଙ୍ଗି ନ ରେଳଡକାଗୁଡ଼ିକୁ ସଞ୍ଚି କଲ୍ଲଭଳି ଟୁକେଇ ସେ ଗୋଡ଼ଟିକୁ ଠେଲି ବାହାରେ ଫୋପାଡ଼ି ଦିଏ । ତା'ପରେ ପୁଣି ପଛେଇ ପଛେଇ ଗାତ ଭିତରକୁ ଚାଲିଯାଇ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଯାଏ । ବେଳେ ବେଳେ ଟିକିଏ ଚଗଲମି କରି ଟୁକେଇକ ଚଢ଼େଇବା ପାଇଁ ଆମେ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ବଡ଼ ଗୋଡ଼ ନେଇ ପକେଇଦଉ ଟୁକେଇ ଗାତରେ । ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ଟୁକେଇ ତା ବଳ କଷେ ଗୋଡ଼ ସାଙ୍ଗରେ । ତାର ଭାରି ବଳ । ତା ନିଜ ଓଜନର ଅନେକ ଗୁଣ ଓଜନ ଗୋଡ଼କୁ ସେ ଅତି ସହଜରେ ଠେଲି ଦେଇ ଗାତରୁ ଉଠାଇ ଦେଇପାରେ । ମାତ୍ର ଅତି ବଡ଼ ବଡ଼ ଗୋଡ଼ ଖଣ୍ଡକୁ ଯେତେବେଳେ ତାର ବଳ ପାଏନା, ସେତେବେଳେ ବିରକ୍ତ ହେଇ ସେ ଗାତ ଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଠାଆକୁ ଯାଇ ସେଠି ଗାତ ଖୋଳି ରହେ । ପୁରୁଣା ଗାତକୁ ଆଉ ଫେରେନାହିଁ ।

ଆହାର ପାଇଁ ଏତେ ପରିଶ୍ରମ ଆଉ ଫର୍ଦ୍ଦିଫିକର କରି ମଧ୍ୟ ଟୁକେଇର ଜୀବନ ଆହାର ପାଇଁ ନୁହେଁ କି ଆହାର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ନା । ଆମେ ଏହାର ପରୀକ୍ଷା ସମ୍ପାଦି କଲୁ । ବିନା ଆହାରରେ ବହୁଦିନ ବଞ୍ଚିଯିବାର କ୍ଷମତା ଅଛି ଏଇ ଛୋଟ ଟୁକେଇଟିର । ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଖରାକୁଟି, ପୁରୁ ଝରମାସ ସମୟ ଧରି ଟୁକେଇ ଆମର ଓପାସ ରହୁଛି । କମଳ ଚାଲିଯାଇଥାଏ ତାର ଭିଣୋଇଙ୍କ ଘରକୁ । ଆଉ ମୁଁ ଯାଇଥାଏ ମାମୁଁ ଘରକୁ । ସାରା ଖରାଦିନକୁଟିଟା କଟିଗଲା । ଆମେ ଯାଇ ରହୁଲୁ ତେଣେ, ଟୁକେଇ ମୁହଁରେ ଆହାର ଦେଉଛି କିଏ ? ଛୁଟିରୁ ଫେରି ଆମେ ଯେତେବେଳେ ଆମର ପରୀକ୍ଷାଗାର

ଭିତରକୁ ଯାଇ ଟୁକେଇର ଚିନିଆଳିଆ ଉପରୁ ଘୋଡ଼ଣୀଟି କାଡ଼ି, ଆମର କାହାର ବିଶ୍ୱାସ ନ ଥିଲା ଯେ ଆମ ଟୁକେଇ ଆଉ ଜୀବନରେ ଥିବ ବୋଲି । ତଥାପି କମଳ ଗୋଟିଏ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଧରିଆଣି ଟୁକେଇର ଗାତ ଭିତରେ ଛାଡ଼ିଦେଲା । ପିମ୍ପୁଡ଼ି ବାଡ଼େଇପିଟି ହବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ଆମେ ପିମ୍ପୁଡ଼ିକୁ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଛୁ, କିନ୍ତୁ ଆଉ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଦେଖିଲା ବେଳକୁ ସେ ଆଉ ସେ ଗାତ ଭିତରେ ନ ଥିଲା ।

ସେ ଯାଇ ଚିନିତଳେ ଟୁକେଇ ମୁହଁର ଆହାର ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ଟୁକେଇ ଯେ ଆମର ଏତେ ଦିନ ଅନାହାର ପରେ ପ୍ରାଣରେ ବଞ୍ଚି ରହିଥିଲା ଏଥିରେ ଆଉ ସନ୍ଦେହ ନ ଥିଲା । ଏଇଥିରୁ ଆମେ ବେଶ୍ ବୁଝିପାରିଲୁ ନିଶ୍ଚୟ ଯାହାର ମରୁଥୁମିର ବାଲିରେ ଯୋଉ ଟୁକେଇମାନେ ବାସ କରନ୍ତି ସେମାନେ କିପରି ବଞ୍ଚନ୍ତି ସେଠି, ସେଇ ଅପନ୍ତସ୍ଥରେ, ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ।

(ଟୁକେଇ ଯେ ଆମର ଏତେଦିନ ଅନାହାରପରେ ବଞ୍ଚି ରହିଥିଲା—)

ଏମିତି ବହୁତ ଦିନ ଏଥିମଧ୍ୟରେ ବିତିଗଲାଣି । ପ୍ରତି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ସ୍କୁଲରୁ ଫେରି ଏଇ ଟୁକେଇ ସାଙ୍ଗେ କେତେ ଖେଳିରୁ ଆମେ । ଏଇ ଅଡ଼େଇ ବର୍ଷ ଭିତରେ କେତେ ନିରୀହ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଚିରସ୍ଥ ନିଜର ଜୀବନ ଦେଇଛନ୍ତି ଆମର ଏଇ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ । କେତେ କଷ୍ଟ ବି ପାଇଛୁ ଆମର ଏଇ ଟୁକେଇ ଆମର ଖେଳ ଯୋଗୁ । ସେ ଦିନ କିନ୍ତୁ ସବୁକଥା ବଦଳି ଗଲା ।

ଦିନେ ସ୍କୁଲରୁ ଫେରି ମୁଁ ଆଉ କମଳ ଟୁକେଇ ପାଖକୁ ଗଲୁ । ସବୁଦିନ ପରି ଗୋଟିଏ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ନେଇ ଆମେ ଟୁକେଇ ଗାତରେ ଛାଡ଼ିଦେଲୁ । ପିମ୍ପୁଡ଼ିଟା ପ୍ରଥମେ ଛାଟିପିଟି ହେଲା, କିନ୍ତୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା ଟୁକେଇର ମୁହଁ ଆଉ ଚିନିଭିତରୁ ବାହାରକୁ ବାହାରିଲା ନାହିଁ । କେତେବେଳେ ଗାତରୁ ଉଠି ପିମ୍ପୁଡ଼ି ପଳାଇଗଲା ।

ଏହାପରେ ଆମର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ସୀମା ରହିଲା ନାହିଁ । ଟୁକେଇଟି ତା' ହେଲେ ଗଲା କୁଆଡ଼େ ? ଜଳପନ୍ଥ ତ ଠିକ୍ ଥିଲା ପୂର୍ବପରି, କିନ୍ତୁ ଟୁକେଇ ଗଲା କୁଆଡ଼େ ?

କିନ୍ତୁ ସବୁଦିନ ପରି କମଳ ଏସବୁ ପ୍ରଶ୍ନର ସମାଧାନ କରିଦେଲା । ଚିନିଆଳିଆଟିକୁ ପଦାକୁ ଆଣି ସେ ତାକୁ ଖେଳେଇ ପକେଇଲା । କେତେବେଳେକେ ଚିନିଭିତରୁ ସେ

ଆବିଷ୍କାର କଲୁ ଗୋଟିଏ ଛୋଟିଆ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଣ୍ଡା । ସେଇ ଚନ୍ଦ୍ର-ମୁଣ୍ଡାଟି ଯେମିତି କମଳର ଆଖିରେ ପଡ଼ିବ ସେ ଏତେ ଖୁସି ହେଇଗଲା ଯେ ପାଗଳପରି ସେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା —

“ପାଇଲି ! ପାଇଲି ! ପାଇଲି ! ଭାଇମାନେ ମୁଁ ଆମ ଟୁକେଇକି ! ହେଇ ଦେଖ ! ଏଇ ଚନ୍ଦ୍ର ମୁଣ୍ଡା ଭିତରେ ଖୋଷା ବାନ୍ଧି ରହିଛି ଆମ ଟୁକେଇ ! ଆଜି-ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହେଇଗଲା ଆମ ଟୁକେଇର ଅଜ୍ଞାତ ବାସ !”

କମଳ ଏତେ ଜୋରରେ ପାଟିକରି ଉଠିଲା ଯେ ତା କଥା ଭଲକରି ବୁଝିବାକୁ ମତେ ଟିକିଏ ଡେଇଁ ଲାଗିଲା । ମୁଁ କମଳ ପାଖକୁ ଯାଇ ତା ହାତ ଉପରେ ରହିଥିବା ଚନ୍ଦ୍ରମୁଣ୍ଡାଟିକୁ ଆଉଥରେ ପରୀକ୍ଷା [ଏଇ ଚନ୍ଦ୍ର ମୁଣ୍ଡା କଲି । କମଳ ପାଟିକରି ତଥାପି ମତେ ବୁଝେଇବାକୁ ଲାଗିଥାଏ । ଭିତରେ ଖୋସାବାନ୍ଧ ସେ କହୁଥାଏ “ଆରେ ଭାଇ ! ଦେଖୁରୁ ଆଉ କଅଣ ? ଏଇ ଯେ ଟୁକେଇ ରହିଛି ଆମର ଟୁକେଇ] ଆମର ଖୋଷା ବାନ୍ଧିଛି ! ଏଇଟା ଚନ୍ଦ୍ରଦାନା ନୁହେଁ, ଟୁକେଇର ଖୋଷା ! ଏଣି ପୋକମାନେ ପ୍ରଜାପତି ହୁବା ପୂର୍ବରୁ ଯେମିତି ଖୋଷା ବାନ୍ଧନ୍ତି ଆମ ଟୁକେଇ ଚନ୍ଦ୍ର ଖୋଷାବାନ୍ଧି ଲାଗି ସେମିତି । ଆଉ ଦି ମାସ ଭାଇ । ଆଳିଆଟିକି ଯନ୍ତ୍ରରେ ରଖି ଦେ ଭାଇ !”

ଟୁକେଇ ତାର ଖୋଷା ଭିତରେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହେଇ ରହିଲା । ଆଉ ଚନ୍ଦ୍ର ଭିତରେ ଟୁକେଇର ଗାତ ଦେଖାଗଲା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଟୁକେଇର ପରୀକ୍ଷା ଦ୍ଵାରା ଆଉ ଆମର ବନ୍ଧୁ ପିଣ୍ଡୁ ଉପାନଙ୍କୁ ନିଜ ଜୀବନକୁ ବଳୀ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ ।

ପ୍ରାୟ ପ୍ରତି ସକାଳ ଆଉ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଆମେ ଆସି ଦେଖିପାଉ ଆମର ଟୁକେଇକି ସେ କିନ୍ତୁ ସମାଧିରେ ବସିଥାଏ । କେବେ ତାର ତପସ୍ୟା ଭଙ୍ଗ ହେବ ସେ ଅପେକ୍ଷାରେ ଆମେ ରହିଲୁ ।

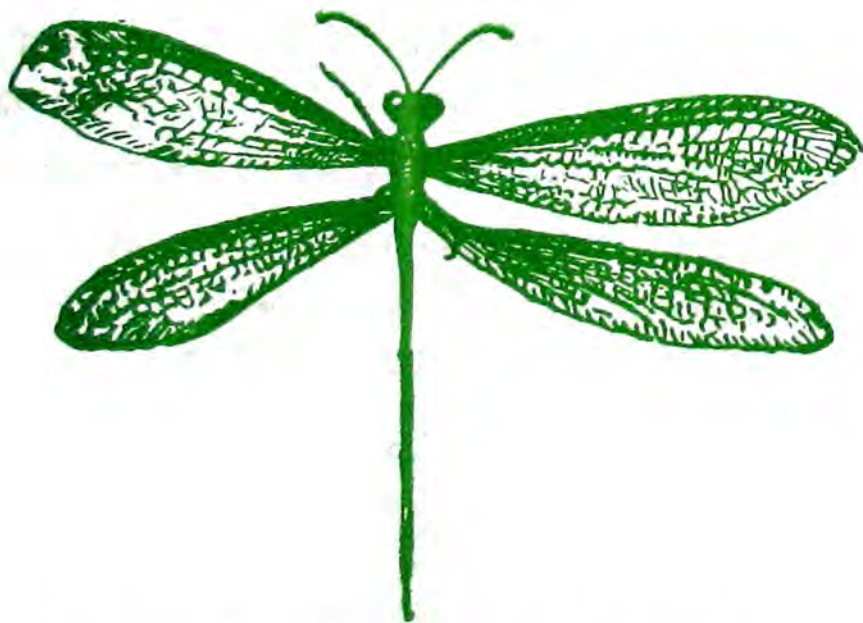
ସେଦିନ ବଡ଼ସକାଳୁ କମଳ ଆସି ହାଜର ହେଲା । ଗତ ସପ୍ତାହ ଗୋଟାକ ଟୁକେଇ ପାଖେ ଅଧିଆ ଦେଇ ପଡ଼ିଥାଉ ଆମେ । କେତେବେଳେ ମହାମା ଟୁକେଇ କି ରୂପରେ ବାହାରିବେ କେଜାଣି ? କାଳେ କେଉଁ ରୂପରେ ଟୁକେଇ ଆମର ଚନ୍ଦ୍ରଆଳିଆରୁ ଉଡ଼ି ବାହାରିଯିବେ, ସେଥିପାଇଁ ଆମେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଜାପତି ଧରା ଜାଲ ତଳେ ଚନ୍ଦ୍ରଆଳିଆ-

ଟିକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିଥାଉ । ସେଦିନ ସକାଳେ ଆମେ ସବୁ ଜଗି ବସିବୁ । ହଠାତ୍ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ମହାମା ଟୁକେଇଙ୍କର ଜୀବନର ଶେଷ ପର୍ବ ।

ଟୁକେଇର ଧ୍ୟାନ ଭାଙ୍ଗିଲା । ଦୁଇମାସ ତଳେ ବାନ୍ଧିଥିବା ଚିନର ଖୋଷାଟା ହଠାତ୍ ହଲଚଲ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଦେଖୁ ଦେଖୁ କଅଣ ଗୋଟିଏ କଳା ଜିନିଷ ଧୀରେ ଧୀରେ ଚିନଭିତରୁ ବାହାରକୁ ବେଷ୍ଟା କଲା ।

କମଳ ଆଉ ମୁଁ ଆଖିମାଡ଼ି ଚିନଥାଳୀଆଟିକୁ ଏକଲକ୍ଷରେ ଚାହିଁ ବସିଥାଉ । ଟୁକେଇର ଶରୀର ପରବର୍ତ୍ତନ ହେଇ ଯାଉଥାଏ ଆମର ଆଖି ଆଗରେ ।

ଚିନ ଭିତରର ସେଇ କଳା ଜିନିଷଟି ବାହାରକୁ ବାହାର ଆସିଲା । ଚିହ୍ନିହେଉ-ନ ଥାଏ ସେହି ଜିନିଷଟିକୁ ପ୍ରଥମେ । କଅଣ ଟାଏ ? —କମଳ ମତେ ପଚାରିଲା । ମୁଁ ଚୁପ୍ ହେଇ ବସିଲି ।

[ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର କଳିଟିଏ ହୋଇ ସେ ମହାମା ଉଡ଼ି ବୁଲୁଥିଲେ]

ବାହାରର ପବନ ଆଉ ଆଲୁଅରେ ଅଳ୍ପ ସମୟ ବସିଯିବା ମାନ୍ଦେଇ ମହାମା ଟୁକେଇ ଉଡ଼ିକୁ ଉଠିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ସେତେବେଳେ ଆଉ ନ ଥିଲା ତାଙ୍କର ପୂର୍ବ ରୂପ,

ନ ଥିଲା ତାଙ୍କର ସେଇ ଦାଉଆ ଦାଆ ଭଳି ଥୋଡ଼ି କମ୍ ଓଡ଼ିଶା ଭଳି ଚେହେରା । ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର କଳ୍ପିତ ଦେଇ ସେ ଆମ ପ୍ରଜାପତି ଧରା ଜାଲ ଭିତରେ ଉଡ଼ିବୁଲୁଥିଲେ ।

ମହାମା ଟୁକେଇଙ୍କୁ ଆଉ ଅଧିକ କଷ୍ଟ ନ ଦେବାପାଇଁ କମଳ ତାଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କରିଦେଲା । ପ୍ରଜାପତି ଧରା ଜାଲ ଭିତରୁ ମୁକ୍ତିପାଇ କଳ୍ପିତ ଆମ ଗବେଷଣାଗାର ଭିତରେ ଉଡ଼ିବୁଲିଲା । ଟିକିଏ ସମୟ ଉଡ଼ିଲା ପରେ ହଠାତ୍ କଅଣ ଭାବ ଆମର ଛୋଟ ଅମୁହାଁ ଗବେଷଣାଗାରଟିକୁ ଛାଡ଼ି ସେ ବାହାରକୁ ଉଡ଼ି ଚାଲିଗଲା ।

ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ ପକେଇ କମଳ କହିଲା—

“ଭାଇରେ ! କାହିଁ ଆମ ଟୁକେଇ ? ସେ ଗଲକୁଆଡ଼େ ? ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସ୍ପୁଦ୍ ପତଙ୍ଗ ପୁଣି ଏତେ କନ୍ଦାଇ ପାରନ୍ତି ଆମକୁ ?”

କମଳ କାନ୍ଦୁଥିଲା । ଗବେଷଣାଗାରର ଛୋଟ ଟେବୁଲ ଉପରେ ଥିବାହେଲା ଖାଲି ଚିନିଆଳୀଆଟି । ସେଥିରେ କିନ୍ତୁ ଟୁକେଇ ଆମର ନ ଥିଲା । ବର୍ଷବର୍ଷର ସ୍ନେହ-ଡୋରକୁ କାଟିଦେଇ ତାର ଜୀବନ ଗୋଟିଏ କଳ୍ପିତବେଶରେ ଆମଠୁଁ ଦୂରକୁ ଉଡ଼ି ଚାଲିଗଲା ।

ବାହାରକୁ ଆସି ମୁଁ ଖୋଲିଆକାଶକୁ ଅନେକ ବେଳ ଧରି ଅନେଇ ରହିଲି । କଳ୍ପିତ କିନ୍ତୁ ଆଉ ମୋ ଆଖିରେ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ହୁଏତ ସେଇ ଗୋଟାଏ ଘଣ୍ଟା ଭିତରେ କେଉଁଠି କିଛି ଅଣ୍ଟା ଦେଇ ସେ କଳ୍ପିତ ମରିଯିବଣି ।

ସେ କଳ୍ପିତ ମରିଯାଇଥିବ ନିଶ୍ଚୟ । ସବୁ କଳ୍ପି ଆଉ ଆଉ ସବୁ ପ୍ରଜାପତିମାନେ ତ ଅଣ୍ଟା ଦେଇ ମରିଯାଆନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ସିଏ ମରୁ ବା ନ ମରୁ ଆମ ନଜିପଠା ଝରପାଖେ ଏବେ ବି ଟୁକେଇ ଗାତ ସବୁ ଦେଖାଯାଏ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ସକାଳେ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ସେଇଠି ଖୋଲୁଛୁ ।

—————

ମହୁହାଟକୁ ବାଟ

ମୋ ଡାଏର ପଢ଼ି ବାପା କଅଣ କହିଲେ—

[ମହୁମାଛର ଗୁଣୁଗୁଣୁ ଗୀତ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଶୁଣିଛୁ; କିନ୍ତୁ କିଏ ଜାଣିଥିଲା ଯେ ମହୁମାଛ ମଧ୍ୟ ନାଚ ପାରେ ଓ ସେ ନାଚଟା କେବଳ ମନଖୁସିର ନାଚ ନୁହେଁ, ବରଂ ସେଇ ନାଚଟା ମହୁମାଛର ଗୋଟାଏ ଭାଷା କହିଲେ ଚଳେ । ମହୁହାଟକୁ ବାଟ ଦେଖି ସେ ଫେଣାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ଖବର ଦେଇପାରେ । କାଲି ଠାରୁ କାଲି ମାଆ ବୁଝିଲା ଭଳି ମହୁମାଛର ଏ ଛଉନାଚର ଅର୍ଥ ମହୁମାଛ ହିଁ ବୁଝେ । କିନ୍ତୁ ମହୁମାଛର ଏ ଠାର ପ୍ରଥମେ ବୁଝିପାରଲେ ଅସ୍ତ୍ରୀଆର ଜଣେ ପ୍ରଫେସର— କାର୍ଲଭର୍ନର୍ସ୍ ସି । ସେ ସାରା ଜଗତକୁ ତା ପରେ ବୁଝେଇ ଦେଇଛନ୍ତି, କୀଟପତଙ୍ଗମାନେ ବି ଠାରଠାର ହେଇ କିପରି ନିଜ-ନିଜର ମନୋଭାବ ପରସ୍ପରଠାରେ ପ୍ରକାଶ କରିପାରନ୍ତି । ଏଇ କଥାଟି ଆଜି ସମଗ୍ର ପ୍ରାକୃତିକ ବିଜ୍ଞାନ-ଜଗତରେ ଚହଲ ପକେଇ ଦେଇଛି]

[ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁଠି ଧଳା କନାର ପରଦାଟା ଝୁଲୁଥିଲା ସେଠି ଆସି ଉଭାହେଲ ଗୋଟିଏ ଦିବ୍ୟ ସୁନ୍ଦର ପରାସଜଜର ବଗିଚା]

ସନ୍ଧ୍ୟା ଛଅ ବାଜିଲା । ସ୍କୁଲଘରର କବାଟ ଝରକା ସବୁ ବନ୍ଦ । ଭିତରେ ଆମେ ବସିଛୁ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚଶହ ପିଲା । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ଆଗ୍ରହ । କେତେବେଳେ ଚଲନ୍ତି ସି ଆରମ୍ଭ

ହେବ ! ଆମେ ସବୁ ଟାକି ବସିଥାଉ । ହଠାତ୍ ଘର ଭିତରଟା ଏକବାରେ ଅନ୍ଧାର ହେଇଗଲା । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଗର୍ଜି ଉଠିଲା ଗୋଟାଏ ପଦ୍ମ । ଆଖି ମଳିମଳି ଆମେ ଚାହିଁଲୁ ପରଦାକୁ । ଆମେ ଅନୁଭବ କଲୁ ସତେ ଯେପରି ଆମ ଚାରିପାଖର ସବୁ କିଛି ହଠାତ୍ କେମିତି ବଦଳିଗଲା । ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ ଠି ଧଳାକନାର ପରଦାଟା ଝୁଲୁଥିଲା, ସେଠି ଆସି ଉଠି ହେଲା ଗୋଟିଏ ଦିବ୍ୟସୁନ୍ଦର ପରୀରାଜର ବଗିଚା ।

ପରୀରାଜର ବଗିଚା ! ଆହା କେତେ ସୁନ୍ଦର ! ନାନାଜାତିର ନାନାରଙ୍ଗର ଫୁଲ ଫଳରେ ହସିଉଠୁଥାଏ ସେଇ ବଗିଚାଟି । ବଗିଚାର ଧାରେ ଧାରେ କୁଲୁ କୁଲୁ ହେଇ ବୋହୁ ଯାଉଥାଏ ସରୁଆ ଆଉ ସୁନ୍ଦର ଝରଣାଟିଏ । ବୋଧହୁଏ ସେଇ ବଗିଚାଟି ଥିଲା, ସ୍ୱର୍ଗର ନନ୍ଦନ-କାନନ, ଆଉ ସେଇ ଝରଣାଟି ମଧ୍ୟ ଥିଲା, ସ୍ୱର୍ଗର ମନ୍ଦାକିନୀ ! ଲାଲ ଚନ୍ଦ୍ରଚନ୍ଦ୍ର କଳା ମରମର ଫଳଗୁଡ଼ିକ ଦେଖି ପାଟିରୁ ଲାଲ ବୋହୁ ଆସିଲା ମୋର । ଗୋଛା ଗୋଛା ଗୋଲପଫୁଲ ଝୁଲି ଝୁଲି ନାରୁଆଆନ୍ତ ପବନରେ; କିନ୍ତୁ ଏସବୁ-ସତ୍ତ୍ୱେ କଅଣ ଗୋଟାଏ ସତେକି ହଜିଯାଇଥାଏ ସେଇ ବଗିଚାରେ, ସେମିତି ଲଗୁଥାଏ । ସେଇ ଜିନିଷଟା ନ ଥିବାରୁ ବଗିଚାର ଶିରୀ ସତେକି ଭୁଟିଯାଉଥାଏ; ତେବେ ଜିନିଷଟି କଅଣ ? କଅଣଟିଏ ହଜି ଯାଇଛି ? ମୁଁ ବହୁତ ଖୋଜାଖୋଜି କଲି; କିନ୍ତୁ ବୁଝିପାରିଲି ନାହିଁ, ପ୍ରକୃତରେ କଅଣ ନ ଥିଲା ସେଇ ସୁନ୍ଦର ବଗିଚାଟିରେ । ହଠାତ୍ ଜଣାପଡ଼ିଗଲା ଜିନିଷଟି । ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲି—ଏତେବଡ଼ ବଗିଚାଟା ଏମିତି ଶୂନ୍ୟଶୂନ୍ୟ କାହିଁକି ? ଜନପ୍ରାଣୀର ସ୍ୱର ତ ଏଠି ନାହିଁ, ଏମିତିକି ଗୋଟାଏ ମହୁମାଛର ଗୁଣ୍ଡୁଗୁଣ୍ଡ ଶବ୍ଦ ବି ଏଠି ଶୁଭୁନାହିଁ; ଅଥଚ ଏତେବଡ଼ ମହୁହାଟଟାଏ ଭୁଞ୍ଜାକୁ ବସିଛି ଏଠି ? କଥା କଅଣ ? କଅଣ ହେଇଛି ? ଏତେବଡ଼ ମହୁହାଟକୁ ବାଟ କଅଣ ସତେ ପାଇପାରି ନାହାନ୍ତି ସେଇ ମହୁଲେଉଟା ମହୁମାଛଗୁଡ଼ାକ ?

ମୁଁ ଏମିତି ଭାବୁଥାଏ—ଠିକ୍ ଏତିକିବେଳେ ଶୁଭିଳ ଗୋଟାଏ ଗୁଣ୍ଡୁଗୁଣ୍ଡ ଶବ୍ଦ କୋଉଠି କେମିତିକି । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଫୁଲବଣ ଭିତରୁ ବାହାର ପଡ଼ିଲା ଗୋଟାଏ ମହୁମାଛ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ମହୁମାଛ ! ପରାଗ ରେଣୁ ମାଣ୍ଡିହେଇ ଦିହଟା ତାର ହଳଦି ଗରଗର ହେଇଥାଏ । ମହୁମାଛଟି ଥିଲା ଥିଲା, ଗୋଡ଼ ଦି'ଟାରେ ତାର ମୁହଁକୁ ଟିକିଏ ଝାଡ଼ୁଝୁଡ଼ ଦେଲା । ତାପରେ କୁନିକୁନି ଡେଣା ଦିଇଟିକି ତାର ସେ ମେଲେଇ ଦେଲା । ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଆକାଶର ନେଲିଭିତରେ କୁଆଡ଼େ ଅଦୃଶ୍ୟ ହେଇଗଲା ସେ ।

ମହୁମାଛ ଉଡ଼ିଗଲା । ଆମେ ଆଖି ମଲି ମଲି ଖୋଜିଲୁ ତାକୁ ଅନେକ । କିନ୍ତୁ ଏଡ଼େ ଟିକେ ମହୁମାଛର ପତ୍ରା ଏଡ଼େବଡ଼ ନେଲୀ ଆକାଶଟା ଭିତରେ ବା ମିଳନ୍ତା କୁଆଡ଼ୁ ? ତା' ପରେ ମହୁମାଛକୁ ମନରୁ ପାସୋର ଆମେ ଆଖି ଫେରେଇଲୁ ବଗିଚା ଆଡ଼କୁ । ବଗିଚାର ଗୋଛା ଗୋଛା ଫୁଲ ସେମିତି ଝୁଲୁଥାଆନ୍ତି ପବନରେ । କିନ୍ତୁ ସେ ଭିତରେ ଆଉ କୀବନ ନ ଥାଏ ଯେମିତି, ସତେକି ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗ ସେଇ ମହୁମାଛଟିକୁ ହରାଇ ଫୁଲଗୁଡ଼ିକ କେମିତି ନରାଣିଆ ହୋଇ ଖାଲ ମୁଣ୍ଡ ଟୁଙ୍ଗାରୁଥାଆନ୍ତି ।

ଠିକ୍ ଏତିକିବେଳେ ଶଙ୍ଖ ଫୁଙ୍କିଲା ଭଳି କଅଣ ଗୋଟାଏ ଶବ୍ଦ ହେଲା । କଅଣ ଟାଏ ? ଆମେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗକୁ ନିୟା କଲୁ । କାହିଁ ? କିଏ ? ଚାହିଁ ଚାହିଁ ବଗିଚା ଭିତରୁ ବାହାର ଆସିଲା ଗୋଟିଏ ଚକଚକିଆ ନାଲି ମଟରଗାଡ଼ି । ତୀର ବେଗରେ ଛୁଟିବାକୁ ସେ ଆରମ୍ଭ କଲା । ତାର ଗତି ଦେଖି ମନେ ହେଉଥିଲା ସତେ ଯେମିତି ସେ ମହୁମାଛର

[ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଉଦ୍‌ଗଲେକ ଜଣକ ତାଙ୍କ ପକେଟରୁ ବାହାର କରି ଆଣିଲେ

ଦୂରଗଣ୍ଡ ଭଳି କିଛି ଗୋଟାଏ ଯନ୍ତ୍ର । ଯନ୍ତ୍ରଟିକୁ ଆଖିରେ ଦେଇ]

ପିଛା ଧରି ଚାଲିଥିଲା ସେ ମଟର ଗାଡ଼ିଟା । ଏକ୍, ଦୁଇ, ତିନି—କରି ମାଇଲ ଖୁଣ୍ଟଗୁଡ଼ାକ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଚାଲି ଯାଉଥାନ୍ତି ମଟର ପଛକୁ । ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ ମାଇଲ ଗଲା ପରେ ଗାଡ଼ିଟା ଧଉଁ କରି ଅଟକି ଗଲା । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ମଟର ଭିତରୁ ବାହାର ପଡ଼ିଲେ ଦୁଇଟି

ଲୋକ । ତାଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ଥିଲେ ଯୁବକ ଆଉ ଅନ୍ୟଟି ଥିଲା ଆମର ପର ପିଲାଟିଏ । କଥାନାହିଁ, ବାଉଁଶନାହିଁ ଦିହେଁ ଓହ୍ଲେଇ ଆସିଲେ ସଡ଼କରୁ ତଳକୁ । ସତେ ଯେମିତି ଆଗରୁ ସବୁକଥା ଠିକ୍‌ଠାକ୍ କରି ସମାଜେ କୁଆଡ଼କୁ ଯାଉଥିଲେ । କିଛି ସମୟ ପରେ ସେ ଦିହେଁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ଗୋଟାଏ ପାହାଡ଼ିଆ ନିର୍ଜନ ଜାଗାରେ । ଯୁବକଟି ତାଙ୍କ କୋଠିର ପକେଟ୍‌ରେ ହାତ ମାରିଲେ । ଏହି ସମୟରେ ଆଉ ପିଲାଟି ତାଙ୍କୁ କଅଣ ଠାର ଦେଲା । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଭଦ୍ରଲୋକ ଜଣକ ତାଙ୍କ ପକେଟ୍‌ରୁ ବାହାରକରି ଆଣିଲେ ଗୋଟାଏ ଦୁର୍ବୀର୍ ଉଲି କିଛି ଗୋଟାଏ ଯନ୍ତ୍ର । ଯନ୍ତ୍ରଟିକୁ ଆଖିରେ ଦେଇ ସେ ଏଣିକି ତେଣିକି ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ । ତା ପରେ ସେ କଅଣ ଦେଖିଲେ କେଜାଣି ପିଲାଟିକୁ ଠାର ଦେଇ ସେ ହଠାତ୍ ଦଉଡ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଆଗିଲି ପଛଲି ହେଇ ଦିହେଁ କିଛି ବାଟ ଧାଇଁ ଗଲେ ।

ସେମାନେ ଗୋଟାଏ ପାହାଡ଼ିଆ ଗୁହା ଆଡ଼କୁ ମୁହେଁଇ ଥିଲେ । ଏତିକି ବେଳେ ଶୁଭିଳ ଗୋଟାଏ ଅଭ୍ୟୁତ ଶବ୍ଦ । ସତେ ଯେପରି ଗୋଟାଏ ଦେବ ମନ୍ଦିର ମଧ୍ୟରୁ ବାହାରୁ -

[ଏଡ଼େବଡ଼ ମହାଘୋଷାଟାଏ]

ଥିଲା ସେ ଶବ୍ଦଟା । କେହି ଯେପରି ବଡ଼ପାଟି କରି କୌଣସି ମନ୍ତ୍ର ପଢୁଥିଲା ସେ ମନ୍ଦିରରେ । ଆମେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ଅନୁସନ୍ଧାନ କଲୁ । ଏହି ସମୟରେ ପାହାଡ଼ କନ୍ଦିରେ ଗୋଟିଏ ଗୁହା

ଆମକୁ ଦେଖାଗଲା । ଗୁହାଭିତରକୁ ଯେମିତି ଆମ ଆଖି ପଡ଼ିଯାଇଛି, ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏକସାଙ୍ଗେ ଚମକି ପଡ଼ିଲୁ । ବାପ୍ରେ ବାପ୍ ! ଏଇଟା କି ଜନ୍ତୁରେ ବାବା ? ହାତୀ ? ଭଲୁ ? ନା, ବାପ ବୋଧହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଯାହାହେଉ ଭଲକରି କିଛି ସମୟ ସେ ଜିନିଷଟାକୁ ଦେଖିଲ ପରେ ଆମେ ଆମ ଭୁଲ୍ ଧରି ପାରିଲୁ । ଜିନିଷଟା ହାତୀ ନୁହେଁ, ପ୍ରକୃତରେ ହାତୀପେଟ ପରି ଏଡ଼େ ବଡ଼ ମହୁଫେଣାଟାଏ । ସେଇ ଅନ୍ଧାରଆ ଗୁହା ଭିତରେ ସେଇଟା ଗୋଟାଏ ଅଭୁତ ଜନ୍ତୁ ପରି ଦେଖା ଯାଉଥିଲା ।

ତା ପରେ ଆମେ ମହୁମାଛ ଓ ମହୁଫେଣା ଆଡ଼କୁ ମନ ଦେଲୁ । ଆମେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲୁ ଏ ଅପନ୍ତର ଜାଗାରେ ମହୁଫେଣାଟାଏ ହେଲା କେମିତି ? କଅଣ ଭାବି ମହୁମାଛ-ମାନେ ଏକ ପଦ୍ମତିଆ ଟାଙ୍ଗର ଜାଗାରେ ଘର ତିଆରି କଲେ ? କାହିଁ ? ଏ ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳରେ ତ ଫୁଲ କି ଫଳର ନାଆଁ ଗଛ ଆମେ ଦେଖିପାରୁ ନାହିଁ !

ଠିକ୍ ଏତିକିବେଳେ ଗୁଣ୍ଠ ଗୁଣ୍ଠ ହେଇ ଗୁହାଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲା ଗୋଟାଏ ହଳଦି ରଙ୍ଗର ମହୁମାଛ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଯନ୍ତୁଟିକୁ ଆଖିରେ ଦେଇ ଯୁବକଟି ଲକ୍ଷ୍ୟକଲେ ଗୁହା ଭିତରକୁ । ତା ପରେ ସେଇ ଝାପ୍‌ସା ଝାପ୍‌ସା ଆଲୁଅ, ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଆମେ ଯାହା ଦେଖିଲୁ ସେଥିରେ ଆଚମ୍ବିତ ନ ହୋଇ ଆମେ ରହି ପାରିଲୁ ନାହିଁ ।

କିଏ ଶୁଣିଥିଲା ଯେ ମହୁମାଛମାନେ ନାଚନ୍ତି ? କେବଳ ମନଇଚ୍ଛା ନାଚ ତ ନୁହେଁ, ଗୋଟିଏ ରୀତିମତ ଶବ୍ଦର ନାଚ ସେଇଟା !

ସେ ନାଚ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ପ୍ରଥମେ ଏହିପରି । ପ୍ରଥମେ ଆମର ସେଇ ପରଗରେଣୁ ମଖାମଖି ହେଇ ଆସିଥିବା ମହୁମାଛଟି ମହୁଫେଣାର ଟିକିଏ ଅନ୍ଧାରଆ ଜାଗାକୁ ଚାଲିଲେ । ତାପରେ ସେଇଠି ବସିପଡ଼ି ସେ ପ୍ରଥମେ ତା ପେଟଟିକୁ ଦୋହଲାଇବାକୁ ଲାଗିଲା । ସତେକି ସେ ତାର ନାଟ ଆରମ୍ଭ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ତାଲ ଲମ୍ବ ଠିକ୍ କରି ନେଉଥିଲା । ପରଦା ଉପରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ମହୁମାଛଟାର ଚନ୍ଦ୍ର ପୂର୍ବପୂର୍ବ ଆମେ ଦେଖିପାରିଲୁ । ଭାରି ସୁନ୍ଦର ମହୁମାଛଟିଏ ସେ । ନାଚ ନାଚିବା ପାଇଁ ଭାରି ଅଧିକ ହେଉପଡୁଥିଲା ଭଲ ଜଣାଯାଉଥାଏ ସେ ! ତାର ହାତ ଗୋଡ଼ ଅଣ୍ଟା ଆଖି ସବୁ ଯେମିତି ଏକବାରେ ତିଆରି ହେଇଥାଆନ୍ତୁ, ଖାଲି ତାଲକୁ ଅପେକ୍ଷା କର ।

ହଠାତ୍ ସବୁ କିଛି ଠିକ୍ ହେଇଗଲା । ଧୀରେ ଧୀରେ ନାଚ ଆରମ୍ଭ କଲା ଆମର ସେଇ ଗୋଟିପୁଅ ମହୁମାଛଟି । ପ୍ରଥମେ ସେ ତାର ଅଣ୍ଟାକୁ ଭାଙ୍ଗି ଭାଙ୍ଗି ଠିକ୍ ତାଳରେ ଗୋଟାଏ ଘେର ବୁଲିଆସିଲା । ସେ ଯେଉଁ ଘେରଟା ବୁଲିଲା, ତାର ଗୋଟାଏ ଚନ୍ଦ୍ର ସଦି କାଗଜ ଉପରେ କରାଯାଏ ତାହେଲେ ସେଇଟି ଗୋଟି “୫” ଚନ୍ଦ୍ର ବା ଗାଈଛନ୍ଦ ପରି ଦେଖାଯିବ । ପ୍ରଥମେ ମହୁମାଛଟି ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ସେଇ ଛନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଅନୁସାରେ ମହୁ-ଫେଣାର ଉପରୁ ତଳକୁ ଆଉ ତଳୁ ଉପରକୁ ହେଇ ନାଚବାକୁ ଲାଗିଲା । ହଠାତ୍ ସେ ନାଚର ଗତି ବଦଳି ଉଠିଲା । ଆହୁରି ଜୋରରେ ଅଣ୍ଟା ତାର ଝୁଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ଆହୁରି ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର; କିନ୍ତୁ ଠିକ୍ ତାଳରେ ପଡ଼ିଲା ଉଠିଲା ତାର ଗୋଡ଼ ସେଇ ଛନ୍ଦରେ । ତା ପରେ ମାତି ଉଠିଲା ସେଇ ବର୍ତ୍ତୁଳୀ ମହୁମାଛଟା । ତାକୁ ଦେଖିଲେ ମନେ ହେଉଥିଲା ସତେକ ସ୍ଵର୍ଗର ଗୋଟିଏ ଅପ୍ସରୀ ମତୁଆଲା ହେଇ ନାଚ ନାଚ କାହାକୁ କଅଣ କେତେ କଥା କହି ଯାଉଥିଲା । ତାପରେ ଆମ ଆଖି ଆଗରୁ ଦୂରେଇଗଲା ସେ ମହୁମାଛର ଚନ୍ଦ୍ରଟା । ପରଦା ଉପରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେଇ ମହୁବଡ଼ ମହୁଫେଣା ଓ ଫେଣାର ସଲର ବଲର ହେଉଥିବା ମାଛଗୁଡ଼ିକ ଆସିଲେ ଆମର ଆଖି ଆଗକୁ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ପରିସ୍କାର ହେଇ ଦେଖାଯାଉଥିଲେ ମାଛଗୁଡ଼ିକ । ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ଏତେ ଗୁଡ଼ାଏ ମହୁମାଛଙ୍କୁ ଏତେ ପାଖରୁ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଲୁ ଆମେ ସେ ଚନ୍ଦ୍ରରେ । ଆଖି ମଳି ମଳି ଆମେ ଚାହିଁଲୁ ।

କିନ୍ତୁ ଏ କଅଣ ରେ ବାବା ? ଫେଣାର ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ମହୁମାଛ ଯେ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେଣି ଏଥର ତାଙ୍କର ଲୋକନୃତ୍ୟ ! କି ମନ୍ତ୍ର ସେ ଅପ୍ସରୀ ମହୁମାଛଟା କରିଦେଲା କେଜାଣି, ବର୍ତ୍ତମାନ ସମସ୍ତେ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେଣି ନାଚ । ସମସ୍ତେ ସତେକ ଏକସାଙ୍ଗେ ହେଇଗଲେ ମତୁଆଲା । ବାହାକୁ ବାହା ମିଶାଇ ଅଣ୍ଟା ଦୋହଲାଇ ଦୋହଲାଇ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ତ୍ତମାନ ମାତିଉଠିଛନ୍ତି ନାଚ କରିବାରେ । କିନ୍ତୁ ଯେତେ ମତୁଆଲା ହେଲେ ମଧ୍ୟ କେହି ଗୋଟିଏ ହେଲେ ତାଳ ହୁଡ଼ୁ ନାହାନ୍ତି କି ଛନ୍ଦ ଭାଙ୍ଗୁ ନାହାନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାରୁଚନ୍ତି ସେଇ ଗୋଟିଏ ଛନ୍ଦରେ—୫ ଭଳି ।

ହମେ ଆହୁର ବେଶି ବେଶି ମହୁମାଛ ଯୋଗଦେଲେ ସେଇ ନାଟକଲ ସାଙ୍ଗରେ । ଅଳ୍ପସମୟ ଭିତରେ ପ୍ରାୟ ସାରାଫେଣାର ସମସ୍ତ ପରିଶ୍ରମୀ ମହୁମାଛମାନେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ବୋଧହୁଏ ସେଇ ବିରାଟ ଆଖଡ଼ାରେ ।

ଆମେ ସମସ୍ତେ ତାଟକା ହେଇ ଚାହିଁ ରହିଥିଲୁ । କିଏ କାହା ସାଙ୍ଗରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବାକୁ ବେଳ ପାଇ ନଥିଲୁ । କେତେବେଳକେ ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ପଶିଲା ଗୋଟାଏ କଥା । ମୁଁ ନିଜକୁ ନିଜେ ପଚାରିଲି — ଏ କଅଣ ମହୁମାଛର ନାଚ ? କିମ୍ବା ଏ ଗୋଟାଏ ମସ୍ତବତ୍ତ ଠାରବିଦ୍ୟା ? ଠରଠର ହେଇ ଏମାନେ କି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଇ ନାଚୁଛନ୍ତି ?

ଠିକ୍ ଏତିକିବେଳେ ମୋ ମନକଥାର ଉତ୍ତର ଦେଲା ଭଲ ଘଟଣାଟାଏ ଘଟିଲା ସେଠି । ନାଚ ନାଚ ପ୍ରାୟ ବେହୋସ ହେଇଯିବା ବେଳକୁ କି ଜ୍ଞାନ ସେମାନେ ପାଇଲେ ସେଇ ନାଚରୁ କେଜାଣି ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ଭଣ୍ଡ ଭଣ୍ଡ ହୋଇ ସେମାନେ ହଠାତ୍ ମହୁଫେଣାକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଉଡ଼ିଗଲେ ବାହାରକୁ । ତାପରେ, କାହାର ଇସାରା ପାଇଲା ଭଳି, ସେମାନେ ଏକମୁହାଁ ହେଇ ଏକଦିଗରେ ଉଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ ନୀଳ ଆକାଶ ଭିତରକୁ ।

ଏତେବେଳଯାକେ ଆମେ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲୁ ଆମର ସେଇ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଯୁବକ ବନ୍ଧୁ ଆଉ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଆସିଥିବା ସେଇ ପିଲାଟିକୁ, ଯିଏ ପ୍ରଥମେ ଆମକୁ ଏହି ମହୁଫେଣାର ସନ୍ଧାନ ଦେଇଥିଲେ । ମହୁମାଛମାନେ ତାଙ୍କ ଉଡ଼ିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆମେ ଦେଖିଲୁ ଗୋଟାଏ ନାଲି ମଟରଗାଡ଼ି ମଧ୍ୟ ହଠାତ୍ ଛୁଟିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା । ମହୁମାଛମାନେ ଆଉ ଦେଖାଯାଉ ନ ଥାନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ଡୀରବେଗରେ ଛୁଟି ଚାଲି ଯାଉଥାଏ ମଟରଗାଡ଼ିଟା ରସ୍ତାଏ ରସ୍ତାଏ । ମଟରରେ ବସି ମହୁମାଛମାନଙ୍କର ପିଛା ଧରିଥିବା ସେଇ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଭଦ୍ରଲୋକ ବୋଧହୁଏ ମହୁମାଛମାନଙ୍କର ଗତିବିଧି ସବୁ ବେଶ୍ ଆଗରୁ ଜାଣି ରଖିଥାଆନ୍ତି ।

ଅଳ୍ପସମୟ ପରେ ପୁଣି ଫେରିଆସି ରହିଗଲା ନାଲିମଟରଟି ଯଥାସ୍ଥାନରେ । ଆଖି ଆଗରେ ପୁଣି ଆସି ଉଭାହେଲା ସେଇ ଫୁଲରେ ଫାଟି ପଡ଼ୁଥିବା ବଗିଚାଟି । ପାଞ୍ଚ ମାଇଲ ବାଟ ଫେରି ଆସିବାକୁ ମଟରକାର୍ଟଟିକୁ କେତେ ସମୟ ବା ଲାଗିଥିବ ? କିନ୍ତୁ

ସଂକଳିତ ସମୟ ତ ପଥେଷ୍ଟ ! ମହୁମାଛମାନେ ତ ଆଉ ରସ୍ତାଏ ରସ୍ତାଏ ଉଡ଼ୁ ନାହାନ୍ତି !
ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କର ପାଠ ଡାକିବ ରସ୍ତାରେ ଉଡ଼ି ଚାଲି ଆସିଛନ୍ତି ।

ଆମର ପୂର୍ବରୁ ବଗିଚାକୁ ଦେଖି ଚାହିଁଲେ ମଧ୍ୟ ଆଉ ଚାହିଁ ହେଉନଥିଲା । ଏ
କଅଣ ସତରେ ସେଇ ବଗିଚା ? ଅଳ୍ପ ସମୟ ତଳେ ଯୋଉ ବଗିଚାରେ ଗୋଟାଏ ଖୁଡ଼
ନ ଥିଲା କି ଖାଡ଼ ନ ଥିଲା, ସେଠି ଯେ ଗୋଟାଏ ରୀତିମତ ହାଟ ବସିଗଲାଣି ଏଥିମଧ୍ୟରେ !
ଯୋଉ ବଗିଚାରେ ଗୋଟାଏ ମହୁମାଛର ଗୁଣ୍ଡ ଗୁଣ୍ଡ ଗୀତ ନ ଶୁଭୁଥିବାରୁ ମଣାଣି ଭଳି
ନିକାଞ୍ଚନ ଲାଗୁଥିଲା, ସେଠି ଏ କଅଣ ? କେତେ ଗୀତ ? କେତେ ନାଚ ? କେତେ ମିଠେଇ
ବଣା ଚାଲିଛି ସେଠି ? ବଗିଚା ସତେ ଯେମିତି ଜୀର୍ଣ୍ଣ ଉଠିଛି ! ଆଉ ତାର ଛାତିର ଦୁଇ
ଦୁଇ ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଛି !

ମହୁହାଟକୁ ବାଟ ଆଉ କାହାକୁ ଅଛପା ନାହିଁ । ପାଖ ଆଖ, ଦୂରଦୂରନ୍ତରେ ଯେ
ଯୋଉଠି ଥିଲେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଖବର ହେଇଯାଇଛି ବୋଧହୁଏ ଏଥିଭିତରେ, ଏଇ ହାଟ କଥା ।

କିନ୍ତୁ ଏ ସବୁ ଦେଖିଲା ପରେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିଲି । ମୁଁ ତଥାପି
ଭାବୁଥିଲି ଏ କଥା ହେଲା କିପରି ? କେମିତି ସେଇ ଗୁପ୍ତବର ମହୁମାଛଟା ତାର ଫେଣାର
ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଖବର ଦେଲା ଏଇ ମହୁହାଟ କଥା । ଏତେ ଦୂରରୁ କିଏ ଖବର ଦେଲା
ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ମହୁମାଛଙ୍କୁ ଏଇ ମହୁହାଟ କଥା ? ଏ ହାଟକୁ ବାଟ ମଧ୍ୟ ପାଇଲେ କେମିତି
ସେମାନେ ?

ଆଗରୁ ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି ବୋଧହୁଏ ମହୁମାଛ ମହୁର ଗନ୍ଧ ପାଇ ମହୁ ଖୋଜି ବୁଲେ;
କିନ୍ତୁ ଏତେ ବାଟରୁ ମହୁର ଗନ୍ଧ ବାରିପାରିବା କଅଣ ସମ୍ଭବ ? ସେହିନ ମୁଁ ବୁଝିଲି କେମିତି
ମହୁମାଛମାନେ ମହୁର ସନ୍ଧାନ କରନ୍ତି ।

ମହୁମାଛ ତାର ଜ୍ଞାତି କୁଟୁମ୍ବ, ସାଇପଡ଼ିଶା ଧରି ଗୋଟିଏ ଦଳରେ ବାସକରେ ।
ନିଜ କଥା ଚନ୍ଦ୍ରା କରି ଶିଖିନାହିଁ ସେ । ସବୁବେଳେ ନିଜ ଦଳକଥା ଆପେ ଆପେ ଭାବି
ହେଇଯାଏ ତାର; ତେଣୁ ମହୁହାଟକୁ ବାଟ ଯେ ଥରେ ପାଇଯାଇଥାଏ ସେ ଫେରିଆସି

ନିଜ ଦଳକୁ ଖବର ନ ଦେବା ଯାକେ ତର ସହେ ନା ତାକୁ । କିନ୍ତୁ କେମିତି କହିବ ସେ ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଶୁଭ ଖବରଟାକୁ ତାର ମୁକ ବଧୀର ଭାଇଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ? କୋଉ ଭାଷାରେ ବି କହିବ ସେ ? ଆପେ ବି ତ ମୁକ ବଧୀର !

କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତି ମନ୍ଥୁମାଛକୁ ଭାଷା ଦେଇ ନାହିଁ ସତ; ମାତ୍ର ମନ୍ଥୁମାଛର ମୁଣ୍ଡର ଗୋଟାଏ ଠାଆରେ ଟିକିଏ କଅଣ ସେ ରଖି ଦେଇଛି । ସେଇ ଟିକିଏ ଜିନିଷ ମନ୍ଥୁମାଛର ଟିକି ଟିକି ଗୋଡ଼ ଆଉ ତାର ଅଣ୍ଟାରେ ଦେଇଛି ଅପୂର୍ବ ଛନ୍ଦ ଆଉ ତାଳ । ମନ୍ଥୁମାଛର ନାଚ ଇ ତାର ଭାଷା ।

ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମନ୍ଥୁମାଛର ଦୁଇ ପ୍ରକାର ନାଚ ଲୋକେ ଦେଖିଚନ୍ତି । ଅଷ୍ଟ୍ରାଲି ଦେଶର ଜଣେ ପ୍ରଫେସର ପ୍ରଥମେ ଜାଣିଲେ ଯେ ମନ୍ଥୁମାଛମାନେ ଏତେ ଛଉ-ନାଚ ବିଦ୍ୟା ଜାଣନ୍ତି ବୋଲି । ଜୀବନକାଳ ମନ୍ଥୁମାଛମାନଙ୍କ ପିଛା କଟେଇ ଦେଇ ସେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଚନ୍ତି ତାଙ୍କର ଏଇ ଦୁଇପ୍ରକାର ନାଚକୁ !

ମନ୍ଥୁମାଛର ଦୁଇପ୍ରକାର ନାଚ ହେଉଛି ଏହି ପ୍ରକାରର—ଗୋଟିଏ ହେଉଛି ସେଇ ଗାଈଛନ୍ଦ ନାଚ ଯାହାକୁ ଆମେ ଦେଖିଥିଲୁ ସେତେବେଳେ ସେଇ ପରଦା ଉପରେ । ଅନ୍ୟଟି ହେଉଛି ଗୋଟିଏ “ଠଅ” ନାଚ । ମନ୍ଥୁପେଣାଠାରୁ ମନ୍ଥୁହାଟର ଦୂରତା ଭେଦ ଘେନି ମନ୍ଥୁମାଛର ନାଚ ଆପେ ଆପେ ତା ମନକୁ ଆସିଯାଏ । ଯଦି ମନ୍ଥୁର ଖବର ଧରି ବସାକୁ ଉଡ଼ିଆସି ଠାବ କରିବାକୁ ଯାଇଥିବା ମନ୍ଥୁମାଛଟି ଗୋଟିଏ “ଠ” ଭଳି ଘନ ଘନ ନାଚିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ, ତା’ହେଲେ ତାର ସେଇ ନାଚରେ ମାତିଉଠି ବସାର ଅନ୍ୟ ମାଛମାନେ ବି ସେଇ “ଠ” ଭଳି ନାଚିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି । ଏତଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ନିଜ ଭିତରେ କି ପ୍ରେରଣା ପାଆନ୍ତି କେଜାଣି ଆପେ ଆପେ ବୁଝି ନିଅନ୍ତି ମନ୍ଥୁର ଠାବ । ଏଇ “ଠ” ନାଚର ଅର୍ଥ ହେଲା—“ମନ୍ଥୁହାଟକୁ ବାଟ ବେଶିଦୂର ନୁହେଁ—ବସାର ଅତି ନିକଟରେ ରହିଛି ମନ୍ଥୁ—ଗୁଲ ଅନୁସନ୍ଧାନ କର !” ଗାଈଛନ୍ଦ “୪” ନାଚର ଅର୍ଥ ହେଲା—ମନ୍ଥୁହାଟକୁ ବାଟ ବହୁତ ପଡ଼ିବ; ତଥାପି ଭଲ କରି ନାଚ ! ନାଚ ଇ କହିଦେବ ତୁମକୁ କେତେ ଦୂରରେ, କୁଆଡ଼େ ଆଉ କେଉଁ କୋଣରେ ରହିଛି ସେଇ ମନ୍ଥୁର ଭଣ୍ଡାର ।

ଏହିପରି କାଲି ଠାରୁ କାଲି ମା ବୁଝିଲା ପରି ମହୁମାଛିର ଠାରୁ ମହୁମାଛି ହିଁ ବୁଝେ;
ତଥାପି ମତେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗୁଥିଲା, ଯତେ କ'ଣ କୀଟ ପଡ଼ିଯାଏନା ମୂକ, ବଧୀର
ନୁହନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ବି ଭାଷା ଆଉ ଭାବ ଅଛି ?

(ଠଅନାଚ)

(ଗାଈଛନ୍ଦ ନାଚ)

[କାଲିଠାରୁ କାଲି ମାଆ ବୁଝିଲା ପରି ମହୁମାଛିର ଏ ଛଉନାଚର ଅର୍ଥ ମହୁମାଛି ହିଁ ବୁଝେ ।]

ଠିକ୍ ଏତିକିବେଳେ ଆମର ସ୍ୱପ୍ନ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଘରଟି ହଠାତ୍ ଝଲସି ଉଠିଲା
ଆଲୁଅରେ । ହଠାତ୍ ପରଦା ଅନ୍ତରାଳରୁ ଭାସି ଆସିଲା ମିଠା ବର୍ଣ୍ଣାସ୍ୱନ ଗୋଟିଏ । ଆଖି
ମଲି ମଲି ମୁଁ ପରଦା ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲି; କିନ୍ତୁ ସେଠି ଆଉ କିଛି ନ ଥିଲା । ଆମର ନନ୍ଦନ-
କାନନ ଆଉ ମହାକନୀ କୁଆଡ଼େ ଭାବେଇ ଯାଇଥିଲେ । ତା ଜାଗାରେ ଝୁଲୁଥିଲା ଗୋଟାଏ
ଛେତାଳିଆ ରଙ୍ଗର ପରଦାଟିଏ ମାତ୍ର ! ସେଠି ବସିବୁ ନ ଥିଲା କି ମହୁମାଛି ନ ଥିଲେ
କିମ୍ବା ବୈଜ୍ଞାନିକ ଆଉ ନିକ୍ଷାଟାଣି ବୁଝେଇ ନ ଥିଲେ ଆମକୁ ତାଙ୍କର ଆବିଷ୍କାର କଥା ।
“ଠଅ” ନାଚ ଆଉ ଗାଈଛନ୍ଦ ନାଚର ଚିହ୍ନଗୁଡ଼ାକ ଲାଭିଯାଇଥିଲା ଝରଣା କୂଳର ବାଲିରୁ ।
ଚଳନ୍ତି ହିଁ ଶେଷ ହୋଇଗଲା ।

(ଟୁଆଁ ଟୁଇଁ'ରେ ପ୍ରକାଶିତ)

“ଗଙ୍ଗାମାଟା”ଙ୍କ ଦାତକ ଘଟି

ମୋ ଡାଏରୀ ପଢ଼ି ବାପା କ’ଣ କହିଲେ—

[ଘଡ଼ ଦେଖି ଏକା ମଣିଷ ଆତପାତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ—କେତେକ କୀଟପତଙ୍ଗ ମଧ୍ୟ ଘଡ଼ ଦେଖିଲେ ଭଲ-କାମ-କରନ୍ତି । ଖରାଦିନେ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତର ଠିକ୍ ପରେ ପରେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟା ଭିତରେ କୌଣସି ଗଛର ଗଣ୍ଡି ପରୀକ୍ଷାକଲେ ଯେତେଦୂର ସମ୍ଭବ ଏମିତି ଗୋଟାଏ ଅଭୂତ କଥା ଦେଖାଯିବ । ମାଟି ଭିତରେ ଥାଇ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ସେମାନେ କିପରି ଦେଖିପାରନ୍ତି ! ସୂର୍ଯ୍ୟ ବୁଡ଼ିଗଲେ ସେମାନେ ଏକାସାଙ୍ଗେ ବାହାରନ୍ତି ମାଟିରୁ, ଏକାସାଙ୍ଗେ ବସନ୍ତି ଏନ୍ତୁଡ଼ିଶାଳରେ, ଆଉ ଏକାସାଙ୍ଗେ ସେମାନଙ୍କ ପିଠି ଚିର ତହିଁରୁ ବାହାରନ୍ତି କୁଆ, ଯେଉଁମାନେ ଏକାସାଙ୍ଗେ ବଡ଼ ହୋଇ ଶେଷ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଝିଙ୍କାରୀ ପାଲଟି ଯାଆନ୍ତି । ପରଦିନ ସକାଳୁ ସେମାନେ ସ୍ବାଗତ ଜଣାନ୍ତି ନୂତନ ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ । ଜୀବନରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦର୍ଶନ ଏଇ ପ୍ରଥମ ଓ ଶେଷ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ । ସମୟଜ୍ଞାନ କି ଅଭୂତ ଏଇ ସାମାନ୍ୟ ପତଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକର !]

ଯମୁନା ! ଯମୁନା ! ଯମୁନା !

ଘରେ ଆମର ଚହଲ ପଡ଼ିଗଲା । ଦିନ ଦି’ପହର ବେଳା । ଗାଈ ଜଗୁଆଳ ପିଲୁଟି କାନ୍ଦିକାନ୍ଦି ଆସି ଖବର ଦେଲା—ଗୋଠ ଛାଡ଼ି ଯମୁନା ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହୋଇଯାଇଛି । ସବୁଆଡ଼େ ଖୋଜା ସରିଲାଣି; କିନ୍ତୁ ଯମୁନାର ଖୋଜଖବର ମିଳିଲା ନାହିଁ ।

ଖବର ଶୁଣି ମୁଣ୍ଡରେ ବଜ୍ର ପଡ଼ିଗଲା । ଗର୍ଭିଣୀ ଗାଈଟା ଆଜି କି କାଲି କୁଆ ଦବାର କଥା । ଏ ଉଦ୍ବୁଦ୍ଧିଆ ଦି’ ପହରଟାରେ ଗଲା କୁଆଡ଼େ ?

ତଳ ତାତିକୁ ଉପର ତାତି । ମାଟି ଖଲ ଫୁଟୁଛି । ସାଇଁ ସାଇଁ ହେଇ ଝଞ୍ଜ ପିଟୁଛି । ପଣାସଂହାନୁ ପୁଣି ଆଜି । ଆଜି ପରା ଦିନେ ଗାଈଟାଏ ହଜିଗଲା !

ରାମଲକ୍ଷ୍ମଣ ପରି ଆମେ ଦି’ଭାଇ ଗୁଲିରୁ ଗହୀରେ ଗହୀରେ । ଗୁଲି ଗୁଲି ପାଦରେ ଗୁଲି ଫୁଟିଲାଣି । ବାଟରେ ଚହ୍ନା ଅଚହ୍ନା ଯିଏ ଆଖିରେ ପଡ଼ୁଛି ପରୁରୁରୁ, “ହଇଓ ଘଇ ! ନାଲିଆସିଆ, ଖାଡ଼ିଆ ଶିଘା ଗର୍ଭିଣୀ ଗାଈଟାଏ ଏକାଟେ ପିବାର ଦେଖିବ କି ?”

କନ୍ତ୍ର ସେଇ ଗୋଟାଏ ଉତ୍ତର—“ନାହିଁ ତ ଭାଇ, ଏମିତିକିଆ ଜନ୍ମଟାଏ ଏ ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳରେ ଆମେ ଦେଖିନୁ !”

ପଶ୍ଚିମ ଆକାଶ ରଙ୍ଗା ଧଳାଣି । ଆଉ ଟିକକେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ବୁଡ଼ିଯିବେ । ଅନ୍ଧାର ହୋଇଯିବ । ଏତିକିବେଳେ ଆମେ ଦେଖୁ ତ ଗୋଟାଏ ବୁଢ଼ା ଲାଲ ଲାଲ ଗୁଲିଛୁ ଗହୀର ମଝିରେ ମଝିରେ । ବୁଢ଼ାକୁ ଦେଖି ବନ୍ଦୁଭାଇ ତାକ ମାଇଲେ, “ହୋ ମଉସା ! ନାଲିଆସିଆ ଖାଡ଼ିଆ ଶିଫା, ଗର୍ଭିଣୀ ଗାଈଟାଏ ଏ ବାଟରେ ଯିବାର ଦେଖିବ କିଏ ?”

ବୁଢ଼ା ଶବଦ ବାରି ଟିକେ ଏଣିକି ତେଣିକି ଅନେଇଲା । ତା ବାଆଦେ ଜବାବ ଦେଲା, “ଆରେ ପୁଅ ! ସେ କୁଆବଣିଆ ତୋଟାଟା ଟିକେ ଦେଖିଲୁ । କଅଣ ଗୋଟାଏ ଖସର ଖସର ହଉଥିଲା ସେଠେଇ ।”

ବୁଢ଼ା ତା ବାଟରେ ଚାଲିଗଲା ।

କୁଆବଣିଆ ତୋଟା ? କୁଆବଣିଆ ତୋଟା କଥା ଶୁଣିଲା ବେଳଠୁଁ ମୋ ହଲକ ଶୁଣିଲାଣି । ଏ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ, ପୁଣି ଏମିତି ମୁହଁ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ସେଠିକି କିଏ ଯିବରେ ବାବା ! ଭାରି ଭାରି କଥାମାନ ଲୋକେ କହନ୍ତି ଏଇ ତୋଟା ବସନ୍ତରେ । ତଥାପି ଆମେ ଗଲୁ । କାଳେ ଯମୁନାର କୁଆ ହୋଇଥିବ ସେଇଠି—କାଳେ ତା କୁଆକୁ ଡରମାଡ଼ିବ ସେ ଅନ୍ଧାରରେ । କାଳେ କାହା ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଯିବ କଅଁଳା ବାଛୁରୀଟା ଉପରେ ।

କୁଆବଣିଆର ଗହଳିଆ ଆମ୍ବଗଛ ଗୁଡ଼ାକରେ ଆମ୍ବ ଲଦି ହୋଇଯାଇଥାଏ । ପଣାକୁ ବଣା ହେଲାଭଳି ପାଚିଲା ଆମ୍ବ ବି କାଁ ଭାଁ ପଡ଼ୁଥାଏ । ସବୁ ଗଛମୂଳ ଦେଖି ଦେଖି ଶେଷରେ ତୋଟା ଦାଡ଼ିଠେଇଁ ଆମେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ଏତିକିବେଳେ କିଏ ଗୋଟାଏ ଘୁମୁର ଉଠିଲା ।

ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । କିଏ ? କିଏ ଗୋଟାଏ ଫିଁ ଫିଁ ହେଲା ? କିଏ ?

ଏତିକିବେଳେ ବନ୍ଦୁଭାଇ ଖୁସିଟାଏ ହେଇ ପାଟି କରି ଉଠିଲେ—“ଯମୁନା କଲେ ! ତୁ ଏଇଠି ?—ଆଉ ଆମେ ବଉଁ ଶଟାଯାକ ପୃଥିବୀ ଅଣ୍ଟାଲୁରୁ ତେଣେ ।”

ବନ୍ଧୁଭାଇଙ୍କ ପାଟି ବାରି ଯମୁନା ଜବାବ ଦେଲଭଳିଆ କହିଲ — “ହମ୍ମା, ହମ୍ମା”

ମୁଁ ଯମୁନା ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ି ଯାଉଥିଲି, ବନ୍ଧୁଭାଇ ମନା କଲେ । କହିଲେ, “ରହ ରହ, ତା ପାଖକୁ ଯାଆନା — ତାଆର ପର ଛୁଆ ହବ ?”

“ଛୁଆ ହବ ?” ଯମୁନାର ଆମର କୁନ ବାଛୁରୀ ହବ ? ଏତିକିବେଳେ ଗୋଟାଏ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ମୋର । ମୁଁ ବନ୍ଧୁଭାଇଙ୍କୁ କହିଲି “ଭାଇ, ଯମୁନା ଛୁଆର ନାଁ କଅଣ ଦବା କହିଲ !” ମୁଁ ଭାବିଛି ତା ନାଁ ଦବା “ଗଙ୍ଗାମାତା ।” କଅଣ କହୁଛ ?

ବନ୍ଧୁଭାଇ ପଚାରିଲେ, “ଯଦି ତାର ଅଣ୍ଟିରୁଛୁଆଟିଏ ହବ, ତା ହେଲେ ?”

ମୁଁ ଟିକେ ଗୋଳମାଳରେ ପଡ଼ିଗଲି; କିନ୍ତୁ ଏତିକିବେଳେ ଆଉ ଗୋଟାଏ କଥା ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ସେ କଥା ଆଉ ନ ଭାବି ହଠାତ୍ ମୁଁ କହିଲି, “ଭାଇ ! ଯମୁନା ଛୁଆର ଗୋଟାଏ ଜାତକ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ ?”

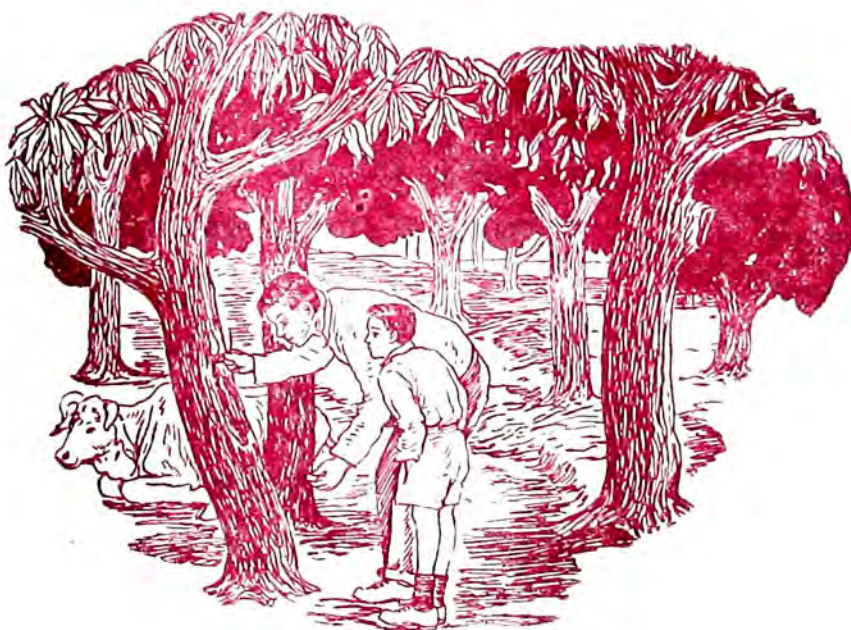
ବନ୍ଧୁ ଭାଇ ଟିକେ ହସିଲେ; କିନ୍ତୁ ସେ କହିଲେ, “ଆଜ୍ଞା ହଉ, ଏଥର ଆମ ଘରେ ଗାଈ ଗୋରୁଙ୍କର ବି ଜାତକ ହବ । କିନ୍ତୁ ଅସଲ କଥା ହେଲା ଜାତକ-ଘଡ଼ି କେମିତି ଜାଣିବା କହିଲୁ ? ଆମର ତ ଘଡ଼ି ନାହିଁ !” ମୁଁ ପଣ୍ଡିତ ଦିଗକୁ ଚାହିଁଲି । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଠିକ୍ ମା କୋଳକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ୁଥିଲେ । ମୁଁ ଭାଇଙ୍କି କହିଲି, “ହେଇଟି ଭାଇ ! ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ହେଲା । ଆଜି ପର ପଣାସଂହାନ୍ତି । ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତବେଳ ଆଜି କେତେବେଳେ ପାଞ୍ଜିରେ ?”

ବନ୍ଧୁଭାଇ ଟିକିଏ ଚିନ୍ତାକରି କହିଲେ, “ମନେ ଅଛନ୍ତିଯେ, ହେଲେ ଛୁଆ କେତେବେଳେ ଜନ୍ମହେବ କେଜାଣି ! ଆଉ କେତେ ଘଡ଼ି ଲାଗିବ କେଜାଣି ?”

ଏତିକି ବେଳେ ପାଖ ଆମ୍ବଗଛ ଡାଳରେ ଝିଁ ଝିଁ ହୋଇ ଗୋଟିଏ ଝିଙ୍କାରୀ ବୋବେଇବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ହଜିଲା ଦରବ ପାଇଲା ପରି ଖୁସିଟାଏ ହୋଇଗଲେ ବନ୍ଧୁଭାଇ । ଝିଙ୍କାରୀ ପାଟିରୁ କଅଣ ବାରିଲେ ସେ କେଜାଣି ଆମ୍ବଗଛ ମୂଳକୁ ଦଉଡ଼ିଗଲେ । ତାପରେ ସେଇ ଅନ୍ଧାରୁଆ ଜାଗାରୁ ପାଟିକରି ଉଠିଲେ, “ଯମୁନା ଛୁଆର ଜାତକ ଆଜି ନିଶ୍ଚୟ ହେବରେ ବୁଲୁ ! ମୋ ଘଡ଼ି ମିଳିଗଲା !”

ଏତିକି କହି ଆମ୍ବଗଛ ମୂଳେ ନଇଁ ପଡ଼ି ସେ କଥା ଖୋଜି ବସିଲେ । ଆଳୁଅ କମିଗଲାଣି ସେତେବେଳକୁ । ତହିଁ କି ଗହଳିଆ ତୋଟା ଭିତରଟା କେତେବେଳୁ ଅନ୍ଧାର ହେଇଗଲାଣି । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଠିକ୍ ବୁଡ଼ିଗଲେ । ବନୁଭାଇ ପକେଟରୁ ବାହାର କଲେ ଗୋଟିଏ ଦିଆସିଲି ପେଡ଼ି । କାଠିଟିଏ ବାହାରକଲେ । ଚକ୍କର ଜଳି ଉଠିଲା କାଠିଟା । ଆଳୁଅ ଟିକକରେ ଚମକି ଉଠିଲା ଗଛ ମୂଳଟା ।

[‘ଦଉଡ଼ି ଆ’ରେ ବୁଲୁ’ ଦେଖିବୁ ଆ—ହେଇ ସେମାନେ ବାହାରଲେଣି—
ବନୁଭାବ ପାଟିକଲେ ।]

ବନୁଭାଇ ପାଟିକଲେ, “ଦଉଡ଼ିଆରେ ବୁଲୁ, ଦେଖିବୁ ଆ—ହେଇ ସେମାନେ
ମାଟିଭିତରୁ ବାହାରଲେଣି ।”

ମୁଁ ଦଉଡ଼ିଗଲି ଗଛ ମୂଳକୁ । ଦିଆସିଲି କାଠିଟା ଲିଭି ଲିଭି ପାଉଥାଏ ।
କିନ୍ତୁ ସେତିକି ବାସ୍ତବ ଆଳୁଅରେ ମୁଁ ଦେଖିପକେଇଲି ସେମାନଙ୍କୁ ।

ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ କି ପଚାଶଟି କି ପ୍ରକାର ପୋକ ମାଟିରୁ ବାହାର ଲସର ପସର ହୋଇ ଚଢ଼ି ଚାଲିଛନ୍ତି ଗଛ ଉପରକୁ । ଟିକକ ପରେ ସେମାନେ ହଠାତ୍ ଥର ହୋଇଗଲେ । ଗଛର ମୋଟା ଛାଲକୁ ଜାବୁଡ଼ି ରହିଲେ । ଯେ ଯେଉଁଠି ସେ ସେଇଠି ରହିଗଲେ । ସତେ ଯେମିତି କାହାର ବୋଲ ଶୁଣିଲ ମାତ୍ରେ ସେମାନେ ହଠାତ୍ ଥର ହୋଇଗଲେ ।

ମୁଁ ବନୁଭାଇଙ୍କୁ ଚାହିଁଲି ।

ସେ କହିଲେ—

“ଖରାଦିନ ହେଇଗଲା । ଏଥର ତାଙ୍କର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା । ଏଥର ପ୍ରତିସଞ୍ଜରେ, ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତର ଠିକ୍ ପରେ ପରେ ବାହାରପଡ଼ିବେ ଏମାନେ ମାଟିଭିତରୁ ଏମିତି ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ହେଇ ।”

ବାହାର ପଡ଼ିବେ କିଏ ? କୋଉମାନେ ? ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ହେଇ ? ବନୁଭାଇଙ୍କର ଏ ପାଗଳିଆ କଥା ଶୁଣି ମୋ ଛାତି ଧଡ଼ଧଡ଼ ହେଲା । ମୁଁ ଭାବିଲି ବୋଧେ ଖରାରେ ଚାଲି ଚାଲି ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ କଅଣ ହେଇଗଲାଣି । ମୁଁ ବଲ ବଲ କରି ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲି ।

ମୋ ହାବଭାବ ଦେଖି ବନୁଭାଇ ଠିକ୍ ଠଉରେଇ ନେଲେ ମୋ ମନକଥା । କହିଲେ, “କିରେ ? ଡରୁରୁ କିରେ ? ତୁ ପରା ତୋ ଯମୁନାକୁଆର ଜାତକ-ଯଡ଼ି ଦେଖିବୁ ! ଦେଖ୍ ସାମନାରେ ତୋର ତ କୋଡ଼ିଏ ଡିରିଣ ଘଣ୍ଟା ଥୁଆ ହେଇଛନ୍ତି !”

ଘଣ୍ଟା ? କି ଘଣ୍ଟା ? ଘଣ୍ଟା କିଏ ଆଉ ପୋକ କିଏ ? ଠିକ୍ ଏତିକିବେଳେ ଚଢ଼ି ଚଢ଼ି ହେଇ କଅଣ ଗୁଡ଼ାଏ ଶବ୍ଦ ହେଲା ।

ଦିଆସିଲି କାଠିଟାଏ ଲଗାଉ ଲଗାଉ ବନୁଭାଇ କହିଲେ, “ହେଇ ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟ ହାବହାବ ଛଅଟା ବାଆର ହେଲା । ଆଜି ପଣାସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ ଛଅଟା ବାଆରରେ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ । ସ୍ବା ପରଠୁ ସମୟ କହିବାକୁ ଆଉ ଅସୁବିଧା କିଛି ନାହିଁ । ଆଗରେ ଥୁଆହେଇଛି ଘଣ୍ଟା ଦୋକାନ !”

ବନ୍ଦୁଭାଇଙ୍କ ଦିଆଯିଲା କାଠି ପୁଣି ଯେତେବେଳେ ଜଳିଉଠେ, ମୁଁ ଦେଖେତେ ସେହି ପୋକଗୁଡ଼ାକ, ଯାହାଙ୍କର ପିଠି ଚଢ଼୍ ଚଢ଼୍ ହେଇ ଫାଟିଯାଇଥିଲା ଟିକେ ଆଗରୁ, ତାଙ୍କର ଫଟା ପିଠି ଭିତରୁ କଅଣ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବାହାର ଆସୁଥିଲେ ।

ବନ୍ଦୁଭାଇ କହିଲେ, “ଏଇଠୁ ପ୍ରାୟ ଦଶମିନିଟ୍ ପରେ ଏଇ ପୋକଗୁଡ଼ାକ ଖୋଲପା ଭିତରୁ ପୂର୍ବପୂର୍ବ ବାହାରପଡ଼ିବେ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ନୂଆ ଜୀବ ! ଦେଖ୍ !”

ଗୋଟାକ ପରେ ଗୋଟାଏ ଦିଆଯିଲା କାଠି ବନ୍ଦୁଭାଇ ମାରୁଥାନ୍ତି, ଆଉ ମୁଁ ଦେଖୁଥାଏ ।

ସତକୁ ସତ ପ୍ରାୟ ଦଶମିନିଟ୍ ଭିତରେ ନୂଆ ନୂଆ ପୋକ ବାହାର ଆସିଲେ ଖୋଲପାଗୁଡ଼ାକ ଭିତରୁ । ଖୋଲପାଗୁଡ଼ାକୁ ଗୋଡ଼ରେ ଜାବୁଡ଼ି ଧରି ସେମାନେ ଖୋଲପା ପିଠିରେ ଲାଉହେଲା ଭଳିଆ ବସିପଡ଼ିଲେ । ସମସ୍ତେ ଏକାସାଙ୍ଗେ ଏକାପ୍ରକାର କଥା କରୁଥିଲେ ।

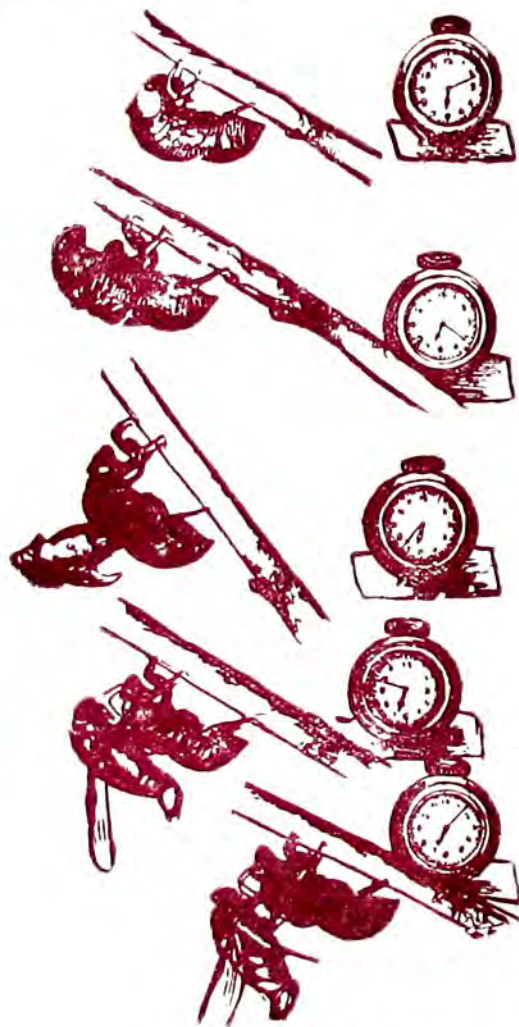
ବନ୍ଦୁଭାଇ ଯଦି ଦେଖିଲା ଭଳିଆ କହିଲେ, “ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟ ହେବ ଛଟା ବାଇସି । ହଁ, ପୁଣି ଆସନ୍ତା ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍ ଭିତରେ କଅଣ ହଉଛି ଦେଖ୍ ।”

ଆମେ ଅପେକ୍ଷା କଲୁ । ସେତେବେଳକୁ ଯମୁନା କଥା ମୁଁ ଭୁଲି ଗଲେଣି । ବନ୍ଦୁଭାଇଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ମୁଁ ଯେତିକି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହଉନଥିଲି ଏ ପୋକଗୁଡ଼ାଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ମୁଁ ସେତିକି କାବା ହଉଥିଲି ।

ହାତରେ ଯନ୍ତ୍ରାବାନ୍ଧି କାମ କଲା ଭଳିଆ ସେମାନେ ଜନ୍ମ ହଉଛନ୍ତି ? କାବା କଥା ! ମୁଁ ଆଖିକି ବଶ୍ୟସ କରପାରୁ ନ ଥାଏ ।

ଦିଆଯିଲା କାଠିଟାଏ ପୁଣି ଜଳିଉଠିଲା । ତରତର କରି ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ନିଦା କଲବେଳକୁ ସେମାନେ ଏକାସାଙ୍ଗେରେ ଠିଆହୋଇଥିଲେ ଖୋଲପା ପିଠି ଉପରେ ।

ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ମନେ ହେଉଥିଲା ସତେ ଯେମିତି ସେମାନେ କାହା ବୋଲିମାନ
“ମାସ୍ତୁଲ” କରୁଛନ୍ତି ସ୍କୁଲ ପିଲାଙ୍କ ଭଳି !

[ମୋ ବାବୁଙ୍କ ଦେଖି ବନ୍ଦୁରୁ କହିଲେ, “ଡ଼ରୁ କରେ ? ତୁ ପରା ସମ୍ଭା
ଛୁଆର କରୁଛନ୍ତି ଦେଖିବୁ । ଦେଖ୍ ସାମନାରେ ତୋର ଦଣ୍ଡା ରଖାହୋଇଛି ।”]

[ସତେ ଯେମିତି କାହା ବୋଲି ମାନ “ମାସ୍ତୁଲ” କରୁଛନ୍ତି ସେମାନେ ସ୍କୁଲ ପିଲାଙ୍କ ଭଳି ।]

ବନ୍ଦୁରୁ ପୁଣି ସମୟ ପଢ଼ିଲେ । ସେ କହିଲେ—“ଏଇଲେ ଛଅଟା ଛତିଶ
ହେଲା । ପୁଣି ଦେଖ୍—ଆସନ୍ତା ବାର ମିନିଟ୍ ଭିତରେ କଅଣ ହଜିଛି !”

ମୋ ଛାତି ଦମ୍ ଦମ୍ ପଡ଼ିଲାଣି ସେତେବେଳକୁ । ଏ ଅନ୍ଧାର ନିଛାଟିଆ, ତା ସଙ୍ଗକୁ
ବନ୍ଦୁରୁଙ୍କର କଥା ଆଉ ପୋକଙ୍କର କାମ । ଖୁସିଲାଗୁଆଏ ଯେତିକି ଭର ମାଡ଼ୁଆଏ ତାଠୁ

ବେଶି ! ଏ ହୃଦୟ କୁଆବଣିଆ ତୋଟା । ଏଠେଇଁ ବହୁ ଦେବତା ଆସନ୍ତି ବୋଲି ଲୋକେ କହନ୍ତି । ଭାଗ୍ୟ ଭଲ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏଇ ପୋକ ଦେବତା ଛଡ଼ା ଆଉ କୋଉ ଦେବତାଙ୍କର ହାବୁଡ଼େ ପଡ଼ିନାହିଁ ଆମେ ।

ଦିଆସିଲି କାଠିମାର ବନୁଭାଇ ପାଟିକର ଉଠିଲେ “ହେଇ ଦେଖ, ହେଇଦେଖ— ସେମାନଙ୍କର ଡେଣା ଗଜୁରୁଲୁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଖୁ ଛୁ ତ ସେମାନଙ୍କୁ । କେମିତି ସାଙ୍ଗହେଇ କାମ କରୁଛନ୍ତି ସେମାନେ ଘଣ୍ଟା କଣ୍ଟା ଭଳି । ସମୟ ହେଲୁ ଛଅଟା-ଅଠରୁଳିଶ ।”

ଆମେ ଆଉ ପ୍ରାୟ ଉଣେଇଶ ମିନିଟ୍ ଅପେକ୍ଷା କରୁ ସେଇ ଗଛମୂଳେ, ବନୁଭାଇ ମାରଲେ ତାଙ୍କର ଦିଆସିଲି କାଠି ।

ସେତେବେଳକୁ ଆମ ଆଗରେ, ଆମ୍ଭ ଗଛର ଟାଆଁସା ଖୋଳପାକୁ ଜାବୁଡ଼ିପରି ବସି ରହିଥିଲେ ଗୋଟିଏ ନୂଆ କ୍ଳିପ୍ତମର ପତଙ୍ଗ । ସେମାନେ ଆଉ ସେଇ ପଞ୍ଚାବନ ମିନିଟ୍ ତଳର ପୋକ ହେଇ ନ ଥିଲେ । “ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟ ହେଲୁ ଠିକ୍ ସାତଟା ବାଜି ସାତ ମିନିଟ୍ ।” ବନୁଭାଇଙ୍କ ଡାକ ଶୁଣି ମୋର ଚେତାହେଲୁ ।

ଏତିକି ବେଳେ ଗୋଟାଏ ଫୁଁ ଫୁଁ ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଗଲା ଆମ ପଛପଟୁ । ଆମର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଦଉଡ଼ି ପାଇ ଦେଖୁତ ପମୁନା ଗୁଟି ପକଉଛି ତାର କଅଁଳା ବାହୁରୀଟାକୁ ।

ପମୁନା ! ପମୁନା ଡାକ ଡାକ ମୁଁ ଆଉଁସି ଦେଉଥିଲି ପମୁନାକୁ । ପମୁନା ଖାଲି ଘୁମୁରୁଥାଏ ।

ମନଖୁସିରେ ବନୁଭାଇ କହି ପକେଇଲେ, “କିରେ ! ପମୁନା ଛୁଆର ଜାତକ ଘଡ଼ି ମନେ ରହିଲା ତ ! କାଲି ଗଣେଶ ନାହାକଙ୍କୁ ଡାକି କହିବୁ ଯେ ସନ୍ଧ୍ୟା ସାତଟା ବାଜି ସାତମିନିଟ୍ ସମୟେ, ପଣା ସଂହାନ୍ତି, ମଙ୍ଗଳବାର ଦିନ ପମୁନାର ଗୋଟିଏ ଝିଅ ଜନ୍ମହେଲା । ହୁଁ ତୋର କଥାଇ ରହିଲା । ଝିଅର ନାଆଁ ଦିଆହେବ ‘ଗଙ୍ଗାମାତା ।’

ପମୁନା ଆଉ ତା ଛୁଆକୁ ଘିନି ଘରକୁ ଫେରିଲା ବାଟରେ ମୁଁ ସେଇ ଝିଙ୍କାରିଙ୍କର ମାସ୍ତ୍ରଲି କଥା ଭାବୁଥାଏ । ମୁଁ ଭାଇଙ୍କି ପଚାରିଲି, “ଆଜ୍ଞା, ଭାଇ, ଏ ଝିଙ୍କାରିମାନେ ପୁଣି ଯିବେ କୁଆଡ଼େ ? ସେମାନେ କଅଣ ବଡ଼ ହୋଇଗଲେ ଏଇ ଘଣ୍ଟାକ ଭିତରେ ?”

ବନ୍ଧୁଭାଇ କହିଲେ, “ହଁ, ସେମାନେ ବଡ଼ ହୋଇଗଲେ । ତେବେ ସେମାନେ କଅଣ ଏଇଲୁଏ ଜନ୍ମ ହେଇ ଏଇ ଘଣ୍ଟାକ ଭିତରେ ବଡ଼ ହୋଇ ଗଲେ ବୋଲି ତୁ ଭାବିବୁ କି ? ନା—କଥା କଅଣ କି ପ୍ରତିବର୍ଷ ଖରାଦିନେ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳକୁ ଝିଙ୍କାରୀମାନଙ୍କର ପିଉପାନାନେ ମାଟିରୁ ବାହାରନ୍ତି । ଏ ପିଉପାନାନେ ବହୁ ଦିନ ଧରି ମାଟି ଭିତରେ ଥାଆନ୍ତି । ଖରାଦିନକୁ ବାହାରନ୍ତି । ବାହାରକୁ ବାହାରିଲେ ଏମିତି ତାଙ୍କ ଦିହଖୋଲପା ପାଟେ ଆଉ ତା ଭିତରୁ ଏମିତି ଝିଙ୍କାରୀମାନେ ବାହାରନ୍ତି । ଆଉ ଏଇମାନଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ଯାପରେ କଅଣ ହବ ଜାଣୁ ?”

“କଅଣ ହବ ଭାଇ ?”

“ଆଉ ହବ କଅଣ ? କାଲି ସକାଳୁ ମନ ଖୁସିରେ ଘେରୁଏ ଏମାନେ ବୁଲିବେ । ସୂର୍ଯ୍ୟ କରଣରେ ପାଗଳ ହେବେ । ପୁରୁଷ ଝିଙ୍କାରୀଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ହିଁ ହେଇ ଗୀତ ବୋଲି ବୋଲି ଏ ଗଛରୁ ସେ ଗଛ ଉଡ଼ି ବୁଲିବେ । ସ୍ତ୍ରୀ ଝିଙ୍କାରୀ ଅଣ୍ଟା ଦେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବେ । ତା ପରେ ପରେ ସେମାନେ ମରିଯିବେ— ।”

ମରିଯିବେ ? ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । “ଏତେ ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ଜୀବଗୁଡ଼ିକ, ଜନ୍ମ ହେଉ ହେଉ ମରିଯିବେ ?”

କିନ୍ତୁ ବନ୍ଧୁଭାଇଙ୍କ କଥା ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବାର ନୁହେଁ । ସେମାନ ମରିଯିବେ ନିଶ୍ଚୟ । କିନ୍ତୁ ଅଣ୍ଟା ଦେଇ ଦେଇ ଯିବେ ଆସନ୍ତା ବର୍ଷ ଖରାଦିନ ପାଇଁ ।

ତା ପରଦିନ ଆମେ ଗଣେଶ ନାହାକଙ୍କୁ ଡାକିଲୁ । ଯମୁନା ହିଅର ଜାତକ ହେଲା । ଅବଶ୍ୟ ଜାତକ-ଘଡ଼ିଟାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବା ପାଇଁ ନାହାକେ ରାଜି ହେଉ ନ ଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ପରେ ରାଜି ହେଲେ । ତାର ନାଆଁ ବି ରହିଲା “ଗଙ୍ଗାମାତା” ।

ତାପରଠୁଁ ପ୍ରତିବର୍ଷ, ଖରାଦିନେ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ସମୟେ ସମୟେ ମୁଁ ଦେଖିବାକୁ ଯାଏ ସେଇ ଝିଙ୍କାରୀମାନଙ୍କୁ । ସେମାନଙ୍କର ଗୀତ ସାଙ୍ଗେ ଗୀତ ମିଶାଇ ମୁଁ ବୋଲେ—

ହିଁ କାରୀ ବୋଲେ.....

ହିଁ ହିଁ ହିଁ ହିଁ ଝିଙ୍କାରୀ ବୋଲେ

ସାଇଁ ସାଇଁ ସାଇଁ ହଞ୍ଜା ବୋହଲେ

ଟାଇଁ ଟାଇଁ ଖରା ମାଇଲେ
ବରଷ ବରଷ ନିଦ ମୋ ଭାଙ୍ଗେ
ମାଟିର ତଳେ.....

ଆଲୁଅ ସହେନା ଅଖି ମୋହର
ପଛମ ଆକାଶ ହେଲେ ଅନ୍ଧାର,
ମାଟି ଘର ତେଜି ହୁଏ ବାହାର
ମୋ ଦେହ ହାତୁଆ ଖୋଳପା ଭାଙ୍ଗେ
ଗଛର ଡାଳେ.....

ନୂଆ କଳେବର ହୁଏ ମୋହର
ଘଣ୍ଟାକଣ୍ଠା ଦେଖି ଲାଗେ ମୋ ପର
ଆଲୁଅକୁ ଆଉ ନ ଥାଏ ଡର
ସୂର୍ଯ୍ୟର ତେଜ ନିଏ ମୋର ଲଜ ।
ପାଗଲ କରାଏ ହେଲେ ।
ହଁ ହଁ ହଁ ହିଙ୍ଗାରୀ ବୋଲେ.....

ପତଙ୍ଗ ଜଗତର ସବୁଥାଣା

ମୋ ଡାଏରୀ ପଢ଼ି ବାପା କଅଣ କହିଲେ—

[ନାତିଏ ହସିଲେ ଅଜା ହସନ୍ତି । ନାତିଏ କାନ୍ଦିଲେ ଅଜା କାନ୍ଦନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଅଜା ଆଉ ନାତିଙ୍କ ଭିତରେ ପ୍ରକୃତ ତପାତ୍ କଅଣ ଜାଣ ? ସେଇଟା ଜଣାପଡ଼େ ଅଜାଙ୍କର ହସ ଆଉ କାନ୍ଦ ବେଳେ । ଅଜା ଯେତେବେଳେ ହସନ୍ତି ନାତିଏ ତ ହସିବାର କଥା । ମାତ୍ର ଅଜା ଯେତେବେଳେ କାନ୍ଦନ୍ତି ନାତିଏ ତାଙ୍କର ଅଜାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ନ କାନ୍ଦି କେବଳ ହସରେ କୁରୁଲୁ ଥାଆନ୍ତି । ସେମାନେ କହନ୍ତି ଅଜାଙ୍କର ହସ କାନ୍ଦ ସବୁ ସମାନ ! ଏମିତି କିଆ ନାତିଙ୍କୁ ଏମିତିକିଆ ଜଣେ ଜଣେ ଅଜା ବି ସବୁବେଳେ କୁଆଡ଼ୁ ଆସି ଯୁଟି ଯାଆନ୍ତି । କେବଳ ମଣିଷଙ୍କ ପେଇଁ ନୁହେଁ, ବିଧାତା ପଶୁ ପକ୍ଷୀ କୀଟ ପତଙ୍ଗମାନଙ୍କ ହସ ପେଇଁ ବି ଖଞ୍ଜିବ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଅଜା । ତେବେ ସେଠି ଅଜାନାତିଙ୍କ ରହସ୍ୟଟା ଟିକିଏ ଦୂରକୁ ଚାଲିଯାଏ । ଫଳରେ ନାତିମାନେ ଅଜାଙ୍କୁ ଗେଲକରି ହସି ହସି ଗଡ଼ି ଯାଉଥିଲାବେଳେ ଅନେକ ସମୟରେ ଦେଖାଯାଏ ଯେ ଅଜା ବିଚର ଆଉ ପ୍ରାଣରେ ନ ଥାନ୍ତି ।

ଏମିତି ଗୋଟିଏ ଅଜାଙ୍କର ସନ୍ତାନ ବୁଲୁ ଆମର ପାଇଡ଼, ତା ନାଭି ଦାଦର ବଗିଚାରୁ । ପୋକକୁ ଆମର ଏଠି “ଜଉଆ” ପୋକ ବୋଲି କହନ୍ତି । ତାକୁ ଇଂରେଜିରେ ପ୍ଲାଣ୍ଟଲାଇସ (Plantlice) ବୋଲି କୁହାଯାଏ ମଧ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଯିଏ ଯାହା କହୁ ଏ ପୋକଟି ହେଉଛି ନିଶ୍ଚୟ ତାଙ୍କ ପତଙ୍ଗ ଜଗତର “ଜଉଆ ଅଜା”—ଠିକ୍ ଆମ ଗାଁର ସବୁଥାଣା ଭଳି ନିରୀହ ଲୋକଟିଏ ।

ଆମ ଗାଁର ଭାଗବତ ଟୁଙ୍ଗି ତୁମେ ଦେଖିଛ ? ଏଇଟି ଦିନେ ଥିଲା ଆମ ଗାଁର ପ୍ରାଣ । ଆଗେ ବଡ଼ ବଡ଼ୁଆମାନେ ଭାଗବତ ଗୋସେଇଁକୁ ଆଣି ଆପିଥିଲେ । ଭାଗବତ ଗୋସେଇଁ ଥେଲେ ସେତେବେଳେ ମହାପ୍ରତାପୀ ଠାକୁର । ଡାକିଦେଲେ ସେ ଠାକୁର ଓ କରୁଥିଲେ । ବଡ଼ ବଡ଼ ବାବାଜୀମାନେ କୁଆଡ଼େ ଆଗେ ଏଠେଇଁକି ଆସୁଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ଆଜିକାଲି ଆଉ ସେ ସବୁ କିଛି ନାହିଁ । କୁଆଡ଼େ ଗଲେଣି ଭାଗବତ ଗୋସେଇଁ । ଗତ ଯୁଦ୍ଧବେଳେ ଆମ ଗାଁରୁ ଦଶମାଲି ଦୂରରେ ବୋମା ପଡ଼ିଲା । ତା ପରଦିନ ପଲଟଣମାନେ ଆସି ଜବତ କରିନେଲେ ଆମର ଏଇ ଭାଗବତ ଟୁଙ୍ଗିଟାକୁ । ପଲଟଣଙ୍କ ଡରରେ ବାବାଜୀମାନେ ଆଉ

ଆସିଲେ ନାହିଁ ଏ ଗାଁକୁ । ସେଇ ଦିନଠାରୁ ଜାଣ ଭଗବତ ଗୋସେଇଁ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଇଗଲେ । ଆଉ ନାହିଁ ଏବେ ତାଙ୍କର ସେ ମହିମା । ଏବେ ଆମ ଗାଁର କ୍ଳବ ବସିଛି ଏଠେଇଁ । ରେଡ୍‌ଓ ପାଟିରେ ଭଗବତ ପଢ଼ା ବି ବନ୍ଦ ହେଲଣି ଏଠାରୁ କେବେଠାରୁ ।

ସେ ଭଗବତ ଟୁଙ୍ଗି କଥା ଛାଡ଼ । ଯଦୁଅଜାଙ୍କ କଥା କହିବାକୁ ଯାଇ ମୁଁ ଭଗବତ ଗୋସେଇଁଙ୍କ କଥା କହିବାକୁ ଲାଗିଲି । ଯଦୁଅଜା—ସେ ପୁଣି କିଏ ଜାଣ ? ଏଇ ଭଗବତ ଟୁଙ୍ଗି ଦେଖିବାକୁ ଯଦି ତୁମେ କେବେ ଆସିବ ତେବେ ଦେଖିବ ଯେ ଏ ପିଣ୍ଡାରେ ଜଣେ ଦାଢ଼ିଆଲେକ ଅନେକ ସମୟରେ ବସି ଥାଆନ୍ତି । ସେଇ ଆମର ଯଦୁଅଜା । ପିଲୁଠୁଁ ବୁଢ଼ା ଯାକେ ଗାଁଟା ଯାକର ସମସ୍ତଙ୍କ ଅଜା ସେ । ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଥିବା ଖେଳନ୍ତି । କିଏ ତାଙ୍କ ବଚୁଆ ଲୁଚେଇ ଦେଲଣି ତ କିଏ ତାଙ୍କ ଦାଢ଼ି ଟାଣି ଦେଲଣି । ଥିବାରେ ଥିବାରେ କିଏ ତାଙ୍କୁ ଦି ବଧା ଦେଲଣି ତ କିଏ କଲେର ଇଞ୍ଚେକ୍‌ସନ ଦବା ବାହାନାରେ ଛୁଞ୍ଚିଟାଏ ଟପ୍ କର ପୋଡ଼ିଦେଲଣି । ଏତେ ଅବସ୍ଥାସତ୍ତ୍ୱେ କେହି ତାଙ୍କୁ ଦିନେ ହେଲେ ରାଗିବାର ଦେଖିନାହିଁ । କୁଆଡ଼େ ରାଗ ହେଇକରି କିଛି ଜିନିଷ ତାଙ୍କ ହାତରେ ନାହିଁ ଆସିବେ । ଏତେ ସରଳ ନରୀହ ମଣିଷ ପୁଣି ପୃଥିବୀରେ ଥାଆନ୍ତି ?

ଏ ହେଲେ ଆମ ଗାଁର ଯଦୁଅଜା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଶୁଣ କେମିତି ସେଦିନ ମୁଁ ଠାବ ପାଇଲି “ପତଙ୍ଗ ଜଗତର ଯଦୁଅଜା”ଙ୍କର । ଆହା କେଡ଼େ କଷ୍ଟ ସତେଟି ଏ ଅଜା ପଦ ! ତୁମ ହସ କାନ୍ଦକୁ କେହି ନ ଦେଖି ସମସ୍ତେ ଖାଲି ତୁମ ସାଥରେ ଲାଗିଥିବେ ଆଉ ହସୁଥିବେ ରାଜଦିନ ! ଆଉ ଅଜାବୋଲି ସବୁକିଛି ସହଯିବ ତୁମେ !

ଆଜି ସକାଳେ ମୁଁ ଆମ ସ୍କୁଲ ପାରମ୍ବୁ ଯାଇଥିଲି । ବୋଉ ପଠେଇଥିଲା ମତେ ନାଭିମାଳୀଠୁଁ କୋବି ଆଣିଲେ ଯାଇ ରେଷେଇ ହବ । ସକାଳୁ ସକାଳୁ ପାରମ୍ବୁ ଯାଇ ମୁଁ ଦେଖେ ତ ବିଚର ନାଭି ମାଳୀଟି ଭର ବ୍ୟସ୍ତ ହେଇ ଏକଡ଼ ସେକଡ଼ ଧାଇଁଛି । ଗୋଟାଏ ହାତରେ ତାର ପିଚକାରୀ ଆଉ ଆରହାତରେ ତାର ଝୁଲୁଥାଏ ଗୋଟାଏ ବାଲ୍‌ଟି । ନାଭି

ଏମିତି ବ୍ୟସ୍ତ ହେବାର ଦେଖିଲେ ବେଳେ ବେଳେ ହସ ଲାଗେ । ଟିକିଏ ଟିକିଏ କଥାରେ ଭାରି ବ୍ୟସ୍ତ ହେଇପଡ଼େ ନାହିଁ । ମୋ ଉପରେ ଯେମିତି ନଜର ପଡ଼ିଯାଇଛି ତାର, ବଗିଚା ସେକଡୁ ପାଟିଟିଏ କଲ, “ହୋ ଛୁଆ ବାବୁ ! ଦୂରେଇ ରହ, ଦୂରେଇ ରହ — ଭିକଟି ପଡ଼ୁଛି ପରା !”

(“ହୋ ଛୁଆ ବାବୁ ! ଦୂରେଇ ରହ, ଦୂରେଇ ରହ-ଭିକଟି ପଡ଼ୁଛି ପରା !”
ପାଟିଟିଏ କଲ ନାହିଁ ମାଲୀ)

ନାହିଁ ଭିକଟିକୁ ଭିକଟି ବୋଲି କହେ । ନାହିଁ ଆମର କଲିକତାରେ ସାହେବ ବଗାନରେ କାମ କରୁଥିଲା । ବେଳେ ବେଳେ ଇଂରେଜିରେ ସେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରେ; କିନ୍ତୁ ସେ ଇଂରେଜି ଏଡ଼େ କଡ଼ା ଇଂରେଜି ଯେ ଆମେ ସବୁ ବୁଝିପାରୁ ନା ଆଦୌ ତା କଥା ।

ମୁଁ ପାଟିକଲ ଏ ମୁଣ୍ଡରୁ —

“ହୋ ନାହିଁ ଦାଦି ! କିଏ କଥା କଅଣ ? ଭିକଟିଗୁଡ଼ାକ ସକାଳୁ କିଆଁ ଛୁଆଁ ପକାଇବ ମ ଗଛବୃକ୍ଷଗୁଡ଼ାଙ୍କ ଉପରେ ? କିଏ କଅଣ ପୋକ ବଂଶ ଧ୍ବଂସ କରିବ ନା କଅଣ ? ପୋକମାନେ କଅଣ ବଞ୍ଚିବେ ନାହିଁ, ଖାଲି ତମ କୋବମାନେ ବଞ୍ଚିବେ ?”

ନାହିଁ ଦାଦି ରାଗିଗଲେଣି କେତେବେଳୁ । ଟିକକରେ ସେ ଏମିତି ରାଗିଯାନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ଆମେ ତାଙ୍କ ରାଗକୁ ଆଦୌ ଦିହକୁ ନଉନାହିଁ ।

ମୋ କଥା ଶୁଣି ନାଭ ଚଡ଼ି ଚଡ଼ି ହେଇ କହିଲା—

“ଛୁଆ ବାବୁ, ତମର ଖାଲି ସେଇ କଥା । ହଇଓ ଏ ସବାଣିଆ ପୋକଗୁଡ଼ାକ ପରା ମୋ ଗଛକୁ ଶୋଷି ପାଉଛନ୍ତି ଛୁଆଖାଇ ଡାହାଣୀ ଭଳିଆ ! ଏଥକୁ ଡିଇଟି ପକାଇ ତାଙ୍କୁ ନ ମାରିବ ତ କାମ ଚଳିବ କେମିତି ?”

ମୁଁ ଗୁଲ୍‌ଗୁଲ୍ ହେଇ ନାଭ ପାଖକୁ ଗଲି । ମତେ ଦେଖି ନାଭ କହିଲା—

“ହେଇ ଦେଖିଲ ଏ ପୋକଙ୍କୁ ! ମୋ କୋବ ପତରକୁ ଶୋଷି ଶୋଷିକିନା କେମିତି ଦୁହିଁ ଦେଲେଣି ମୋ ଗଛଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ, ଆଉ ଆପେ କେମିତି ଟିଙ୍କଦେରେ ଫୁଲିଛନ୍ତି, ଦେଖିଲ !”

ମୁଁ ଗୁରୁଆଡ଼କୁ ଗୁହଁଲି । କାହିଁ ? କିଏ କାହିଁ ? କାହାକୁ ମୁଁ ଦେଖି ପାରିଲି ନାହିଁ । ମୁଁ ପଚାରିଲି—

“କାହିଁ ହୋ ଦାଦ ! କୋଉଠି ? କିଏ ?”

ନାଭମାଳୀ ମୋ ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ନେଇ ଗେଲରେ ଗେଲରେ ମାଡ଼ି ଦେଲା ଗୋଟାଏ କୋବ ପତ୍ର ତଳେ । ତା ପରେ ହସି ହସି ସେ କହିଲା—

“ଦେଖ, ଆଖି ମାଡ଼ିକରି ଦେଖୁନ । ଏଇଆଙ୍କ ପେଇଁ ତେମେ ଏତେ ଓକିଲତି କରୁଛ । ନାହିଁ ?”

ମୁଁ ପତ୍ର ତଳକୁ ଭଲକରି ଗୁହଁଲି । ଦେଖିଲାବେଳକୁ ସତକୁ ସତ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଛୋଟିଆ ପୋକ ପତ୍ରର ଶିରକୁ କାମୁଡ଼ି ଧରି ବୁଝୁବୁଝୁ ହେଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ସତେ ସେମିତି ଉଙ୍କୁଣି ମାନେ ଲାଗିଥାଆନ୍ତି ସେ ଗଛରେ । ମୁଁ ପଚାରିଲି—

“ହଇଓ ଦାଦ ! ଏଗୁଡ଼ାକ କି ପୋକ କିଓ ?”

ରାଗପାଗ ଭୁଲିଯାଇ ନାଭମାଳୀ ସେତେବେଳକୁ ହସିଲଣି । ନାଭ ହସିଲେ ଖାଲି ଇଂଲିସ୍‌ରେ ହସେ । କଅଣ ଗୁଡ଼ାଏ କହି କହି ସେ ହସୁଥାଏ । ଖାଲି କେତେଟା କଥା ବୁଝାଯାଉଥାଏ । ଭୁନି ହେଇ ମୁଁ ବସିଥାଏ । ନାଭସେତେବେଳେ ବୁଝିଲା ଯେ ଇଂଲିସ୍‌ରେ ସେ ମତେ ବୋକା କରିଦେଲାଣି ସେଇଠୁ ପାଇ ଓଡ଼ିଆରେ ସେ କହିଲା—

“ଆରେ ଛୁଆ ବାବୁ ! ଏଇ ପୋକଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ସାହେବମାନେ କହିନ୍ତି “ପ୍ଲାଣ୍ଟଲାଇସ୍ ।” କଲିକତାରେ ଥିଲାବେଳେ ମୁଁ ଏଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ପାଇ ଚିହ୍ନିଲି । ଏ କ’ଣ କମି

ପୋକ କିଏ ? ଗଛ ପତ୍ର ତ ଯାହା ଖାଇବେ ଖାଇବେ, ଆଉ ଆଉ ପୋକଙ୍କୁ ପରା ଗୁଆ ନଢ଼ିଆ ଦେଇ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ତାଙ୍କ ଆଖିବେ ମୋ ବାଗନାକୁ !”

“କେମିତି ?” ମୁଁ ତାକୁ ପଚାରିଲି ।

ସେ କହିଲା —

“ଦେଖ, ଏଇ ପୋକଙ୍କୁ ଗାଈ କରିବା ପାଇଁ ପିମ୍ପୁଡ଼ମାନେ ଆସି ରୁଣ୍ଡିହେବେ । ସିଂବାଲୁଆ ଗୁଡ଼ାକ ବି କୁଆଡୁ ନାହିଁ କୁଆଡୁ ଗଛ ଶୁଙ୍ଘି ଶୁଙ୍ଘି ଦଉଡ଼ିବେ ଏଠିକି । ବାର ଜାତିର ପୋକ ଆସି ରୁଣ୍ଡିହେବେ । ମୋର ସେଥିକୁ ପାରେ କିଏ ହୋ ! ଯାଙ୍କୁ ମୂଳମାଲଲେ ସରବ ।”

“ପିମ୍ପୁଡ଼ମାନଙ୍କ ଗାଈ ?” ଏ କଥାଟା ଶୁଣିଲା ବେଳଠୁଁ ମତେ କେମିତି କେମିତି ଚିନ୍ତାଚିନ୍ତା ଲାଗିଲା । ମୁଁ ଟିକିଏ ଭାବିଲି । ମୋର ସାଙ୍ଗ କୃଷକ-ପିମ୍ପୁଡ଼ମାନଙ୍କ କଥା ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ।

ମୁଁ ନାଭଦାଦିଙ୍କୁ ପଚାରିଲି —

“ହଇଓ ନାଭଦାଦି ! ପିମ୍ପୁଡ଼ମାନେ ଯାକୁକେମିତି ଗାଈ କରିନ୍ତି ଟିକେ କହିଲ !”

ନାଭଦାଦି କହିଲେ —

“ଆରେ ବାବୁ ! ପିମ୍ପୁଡ଼ଗୁଡ଼ାକ କଣ କମି ସିଆଣିଆ କିଏ ? ସେ ପରା ଜାଣନ୍ତି ଏଇ ପୋକଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ଟିକିଏ ପାମିଳାପାମିଳି କଲେ ବେଶ୍ ମିଠା ସରବତ ଥୋଡ଼ାଏ ଥୋଡ଼ାଏ ଏ ପୋକ ଡାଳିଦିଅନ୍ତି ସେ ପିମ୍ପୁଡ଼ଗୁଡ଼ାଙ୍କ ମୁହଁରେ !”

“ମିଠା ସରବତ ?” ମୁଁ ନାଭଦାଦିଙ୍କ ମୁହଁକୁ କାବାହେଇ ଅନେଇଲି ।

“ଆରେ ହଇହୋ ! ମିଠା ସରବତ ବୋଲଲେ ଚନ୍ଦରସ !” ନାଭଦାଦି ହସିହସି କହିଲେ ।

ନାଭଦାଦି ସୁଲୁପାରମର ମାଳୀ । ମାଳୀ ହେଲେ କଅଣ ହବ ? ଜୀବନଟାପାକ ତାଙ୍କର କଟିଲଣି ଏଇ ଗଛପତ୍ର, କୀଟପତଙ୍ଗ ଆଉ ପଶୁ ପକ୍ଷୀଙ୍କ ପିଛାରେ । କେତେ ଜାତିକା ଗଛ, କେତେ ଜାତିକା ପୋକ, ପ୍ରଜାପତି, କଙ୍କି ଆଉ ବଢ଼େଇ ଏ ମୂଳକରେ ଅଛନ୍ତି ଆଉ କାହାର ସ୍ୱଭାବ କେମିତି ଏ ସବୁ କଥା ଯେମିତି ତାଙ୍କ ନିଖ ଅଗରେ ଲେଖା ହେଇଥାଏ । ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ମୋର ଆଗ୍ରହ ଦେଖି ନାଭଦାଦି ଖୁବ୍ ଖୁସି ହେଇ କହିଲେ —

“କୁଆବାବୁ ! ତମକୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗୁଛି ପରା । ନାହିଁ ? ତମେ କହୁଚ ଏଡ଼େ ଟିକେ ପୋକ, ଇଏ କେମିତି ଚନ୍ଦ୍ରସରବତ କରି ପିଞ୍ଜୁଡ଼ମାନଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦିଏ ! ନାହିଁ ? ଆଜ୍ଞା ମୁଁ ପଚାରୁଛି ତୁମକୁ । କହଲ ଦେଖି—ତୁମ ଗାଈ କେମିତି ତୁମକୁ ଦୁଧ ଦିଏ । କୁଆଡୁ ଆଣେ ସେ ସେଇ ଦୁଧକୁ ? ସେ ତ ଖାଏ ଘାସ, ପିଏ ଡୋଡ଼ାଣି, ଆଉ ଦୁଧ ଦିଏ କୋଉଠୁ ? ସେମିତି କିଛି ଯନ୍ତ୍ର ତା ଦିହରେ ଅଛି ନା ! ସେମିତି ବାବୁ, ଏ ପୋକ ପେଟରେ ଏମିତି ଯନ୍ତ୍ର ଅଛି ଯାହା ବଳରେ ଏ ପୋକ ଗଛରୁ ଯୋଉ ରସ ଖାଏ ତାକୁ ତା ପେଟରେ ଚନ୍ଦ୍ରସିର ଭଳି ମିଠାଋସଟାଏ କରି ରଖିଥାଏ । ପିଞ୍ଜୁଡ଼କୁ ଏକଥା ମାଲୁମ; ପିଞ୍ଜୁଡ଼ ତ ପୋକଙ୍କ ଭିତରେ ସବୁଠୁ ବୁଦ୍ଧିଆ । ଆମ ମଣିଷଙ୍କପରି ସେ ତା ଘରେ ଗାଈରଖେ । ଏଇ ପୋକଗୁଡ଼ାକ ହେଉଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ଗାଈ । ଯାଙ୍କୁ ଦୁହଁ କରି ପିଞ୍ଜୁଡ଼ ଚନ୍ଦ୍ରସିର ପାଏ । କେମିତି ଦୁହଁ ଜାଣିବ ? ପିଞ୍ଜୁଡ଼ ତା ଗାଈଙ୍କୁ ଆଣି ଗଛରେ ଛାଡ଼େ—ଆମେ ଯେମିତି ଆମ ଗାଈଙ୍କୁ ଚରେଇବାକୁ ପଡ଼ିଆକୁ ନଉ ସେମିତି । ଏ ପୋକ ଗଛରେ ଲାଗି ଗଛରୁ ରସ ଖୋଷନ୍ତି । ଏଣେ ପିଞ୍ଜୁଡ଼ ସଜ ହେଇଥାଏ । ଯେମିତି ଥୋଡ଼ାଏ ସମୟ ଧରି ଏ ପୋକ ଗଛରୁ ରସ ଖୋଷି ଟିକିଏ ଫୁଲେ, ପିଞ୍ଜୁଡ଼ କଅଣ କରେନା ପଛପଟୁ ଆସି ତା ଗାଈକୁ ଛଦିଲ ଭଳି ଦି ଗୋଡ଼ରେ ମାଡ଼ିବସେ । ତା’ପରେ ନିଜ ଶୁଣୁ ଲଗେଇ ପିଞ୍ଜୁଡ଼ ଏ ପୋକ ପେଟରେ ଟିକିଏ ସଲସଲ କରିଦିଏ । ଆମେ ଯେମିତି ଗାଈ ଦୁହଁ ବା ପୂଙ୍ଗୁ ବାହୁରୀ ଲଗଉ ସେମିତି । କୁତୁକିତୁ ହେଇ ହେଇ ଏ ପୋକ ଏତେ ହଇରାଣ ହେଇଯାଏ ଯେ ପିଞ୍ଜୁଡ଼କୁ ଖୋସାମତ କରିବାକୁ ଟିକିଏ ଚନ୍ଦ୍ରସିର ତା ପେଟରୁ ବାହାର କରିଦିଏ । ସେଇତକକୁ ଖାଇ ପିଞ୍ଜୁଡ଼ ମହା-ଆନନ୍ଦରେ ବୁଲେ ।”

ନାଭଦାସଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ମୁଁ ତାକୁବ ହେଲି । ପିଞ୍ଜୁଡ଼ ଏ ପୋକମାନଙ୍କୁ କୁତୁକିତୁ କରି ହଇରାଣ କରିପକାଏ ? ଇଏ କଅଣ ଗାଈ ଦୁହଁ ନା ଅଜାନାତି ରହସ୍ୟ ? ଏ ପୋକଟି କଥା ଶୁଣୁଶୁଣୁ ଯଦୁଅଜାଙ୍କ କଥା ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଲା ।

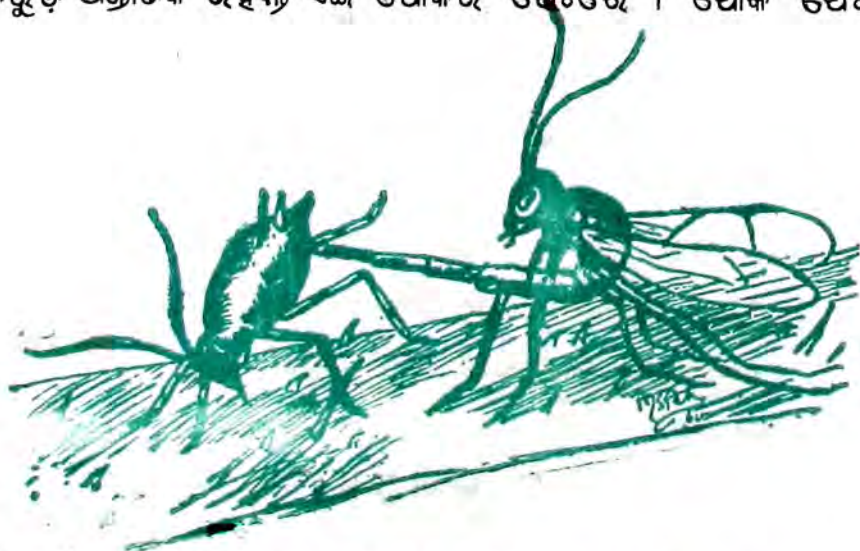
ନାଭଦାସ କହିଲେ—

“ଇଏ ତ ଗଲ ପିଞ୍ଜୁଡ଼ଙ୍କ କାମ । ବାକୀ ଆଉ ଗୋଟାଏ କଥା ଶୁଣିବ କୁଆ ବାବୁ ? ଏଇ ବିଚର ପୋକଗୁଡ଼ାକଙ୍କ କପାଳରେ ଏତିକି ହାନିଅବସ୍ଥା ଥାଏ ହୋ ! ଦେଖ, ପିଏ ଯେମିତି ପାରିଲ ସେମିତି ଲାଗିଲ ଏ ବିଚର ପୋକଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ । କିନ୍ତୁ ଏ ବିଚର ଏଡ଼େ

ନରୀହ ! ଭଲ କାହାକୁ କାମୁଡ଼ନ୍ତା କି ଡରେଇ ଦିଅନ୍ତା ପିଞ୍ଜୁଡ଼ି ଦେଖେଇ । ସେକଥା ନାହିଁ । ରୁଟି ହେଇ ପଡ଼ିଥବ ଏକା ଠାଆକେ । ଆଉ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅଳିଙ୍ଗି ସହବାପେଇ ସତେ ଯେମିତି ଯୁଦ୍ଧର ଜନ୍ମ । ହଁ, କହୁଥିଲି ପରା କେତେ ହାନିମାନ ଇଏ ହୁଅନ୍ତି । ଶୁଣିବ ଗୋଟାଏ ମଜାକଥା କୁଆବାବୁ ? ହେଇଟି ଚୁହଁ ! ଜାତିଏ ବଢ଼ାଡ଼ ବରୁଡ଼ି ଅଛନ୍ତି । କୁନକୁନ ବରୁଡ଼ିଗୁଡ଼ାଏ । ଭାରି ସିଆଣିଆ ଜନ୍ତୁ ଏକା । ହେଇଟି ଚୁହଁଲି, ନିଜର ତାଙ୍କର କ୍ଷମତା ନାହିଁ ନିଜ ଅଣ୍ଟା ଉଷୁମେଇ କୁଆ ପୁଟେଇବା ପେଇଁ । ହେଲେ ଅଣ୍ଟାଦେବାରେ ଭାରି ସଉକ ସେ ବଢ଼ାଡ଼ ବରୁଡ଼ିଙ୍କର । ସିଏ କେମିତି ଅଣ୍ଟା ଦିଅନ୍ତି ଜାଣ ? ସେମାନେ ଖୋଜି ଖୋଜି ବୁଲି ବୁଲି ଆସି ଏଇ ପୋକ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚନ୍ତି । ଯେମିତି ଯୁଦ୍ଧ ଦେଖନ୍ତି ଆଉ ତାଙ୍କ ଖୁସି ଦେଖେ କିଏ । ତରକ୍ଷଣାତ୍ ଏଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ମାଡ଼ି ବସନ୍ତି ।

“କଣ ଖାଇଦିଅନ୍ତି ନା କଅଣ ?” ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଇ ପଚାରିଲି ।”

“ଆରେ ନାହିଁ ହୋ !” ନାଭଦାଦି ହସି ହସି କହିଲେ, “ଖାଇଦେଲେ ତ ବାଗ । ବରୁଡ଼ି କ’ଣ ଖାଇବାକୁ ଆସେ ? ସେ ଆସେ ଅଣ୍ଟା ଦବା ପେଇଁ ! ଯେମିତି କୁଆ ବସାରେ ଅଣ୍ଟା ଥୋଇଦେ କୋଇଲି ଚମ୍ପିଟ୍ ମାରେ, ସେମିତି । ବରୁଡ଼ି କ’ଣ କରେନା ପୋକଙ୍କୁ ମାଡ଼ିବସି ଜବରଦସ୍ତି ଯୁଦ୍ଧ ପେଟରେ ନିଜର ଅଣ୍ଟାତକ ପୁରେଇଦେଇ ଚମ୍ପିଟ୍ ମାରେ । ବରୁଡ଼ି ଅଣ୍ଟାତକ ରହନ୍ତି ଏଇ ପୋକର ଶେଷରେ । ପୋକ ପେଟର ଉଷୁମ

“ନାହିଁ ହୋ ବାବୁ” ନାଭ ଦାଦି ହସି ହସି କହିଲେ.....ବରୁଡ଼ି କଅଣ କରେନା ପୋକକୁ ମାଡ଼ିବସି ତାପେଟରେ ନିଜର ଅଣ୍ଟାତକ ଭରିଦେଇ ଯାଏ...

ପାଇଁ ଦିନାକେତେ ପରେ ଅଣ୍ଟାମାନେ ଫୁଟନ୍ତି । ଅଣ୍ଟା ଫୁଟ ପୋକ ପେଟରେ ବସୁଥିବା କୁଆ ସଲର ବଲର ହୋଇ ବୁଲନ୍ତି ବାଟ ଖୋଜନ୍ତି ବାହାରକୁ ବାହାରବା ପେଇ । ହେଲେ ଏଡ଼େ ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଆଉ ଏତେ କୁଆକେମିତିବା ବାହାରରେ ଏଡ଼େଟିକେ ପୋକ ପେଟରୁ । ବିଚର ପୋକଟି କଲରବଲର ହୋଇ ମରେ ।”

ମୁଁ ଅନେଇଥାଏ ନାଭଦାଦିଙ୍କ ମୁହଁକୁ କାବା ହୋଇ । ସେ ପୁଣି କହିଲେ—

“ଇଏ ତ ଗଲ ବରୁଡ଼ଙ୍କ କଥା । ଫେଏର ସିବାଲୁଆ ଅଛନ୍ତି । ସିବାଲୁଆ ତ ପକ୍କା ସିଆଣିଆ ଆଉ ପେଟୁଟାଏ ବି । ସେ ଆସେ ଖାଲ ଖାଇବା ଲେଉଟରେ । ଗଛ-ପତ୍ରର ଭାରି ଶହୁ ସେ । ପତ୍ର ଖାଉ ଖାଉ ଯଦି ତାର ନଜର ପଡ଼ିଗଲା ଏ ପୋକଙ୍କ ଉପରେ—ବାହ ! ଆଉ କିଏ ତାକୁ ଅଟକେଇବ ? ଏ ପୋକ ତ ତାଙ୍କ ରସଗୋଲ ! ହେଲେ ରସଗୋଲକୁ ତ ଆମେ ଟପ୍ କିନା ଗିଳିଦଉ । ମାତ୍ର ସିବାଲୁଆ ତା ରସଗୋଲକୁ ଟିକିଏ ଟିକିଏ କରି ଚୁକୁଲେଇ ପାକୁଲେଇ କରି ଖାଏ । ସିବାଲୁଆ ପଛପଟୁ ଖାଉଥାଏ ଆଉ ଏ ପୋକ ବିଚର ତ ପଡ଼ିଥାଏ । ଯିବ କୁଆଡ଼େ ? ସିବାଲୁଆ କି ସହଜେ ଛାଡ଼େ ?”

“ତମେ ଏ ସବୁ କଥା ଅଖିରେ ଦେଖିବ ନାଭଦାଦି !” ମୁଁ ପଚାରିଲି ।

ନାଭଦାଦି କହିଲେ—

(ମାତ୍ର ସିବାଲୁଆ ତା'ରସଗୋଲକୁ ଟିକିଏ ଟିକିଏ କରି ଚୁକୁଲେଇ ପାକୁଲେଇ କରି ଖାଏ)

“ଜାଇଁଲ କୁଆବାବୁ ! ଆମେ ପର ଏଇ ପୋକମାଛଙ୍କ ତାମସା ଦେଖି ଦେଖି ବୁଡ଼ା ହେଲୁଣି । ଏ ପୋକଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ସିନା ଭିକଟି ପକେଇ ଆମେ ମାରୁରୁ, ହେଲେ ଯୁଦ୍ଧ ପ୍ରତି ମୋର ଦୟା ଆସେ ନା ବାବୁ ! କିନ୍ତୁ କଣ କରିବା ? ଆମ ପେଟ ବଞ୍ଚିଲେ ତ ଯାଇ ଆମେ ଅନ୍ୟକୁ ବଞ୍ଚେଇବା କୁଆବାବୁ !”

କୋବି ଧରି ମୁଁ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲି ବେଳକୁ ବୋଉ ଏକବାରେ ଖଡ଼୍‌ଗହସ୍ତ ହେଇ ବସିଥିଲା । ମୁଁ ଟିକିଏ ସାକୁଲେଇ ହେଇ କହିଲି--

“ବୋଉ ମ ! ଆଜି ପତଙ୍ଗ ରାଜର “ପଦ୍ମଅଜା”ଙ୍କର ଦୁଃଖ ସୁଖ ଶୁଣିଶୁଣି ସକାଳଟା କଟିଗଲା । ସେଇ ମତେ ଅଟକେଇ ଦେଲେ । ଭାରି ଦୁଃଖରେ ପଡ଼ିବନ୍ତି ସେ ! ସେଇଥି ପେଇଁ ଡେଇଁ ହେଲା ।”

“ପଦ୍ମଅଜା”ଙ୍କ ନାଁ ଶୁଣି ବୋଉର ରାଗ ଥମିଲା । ସେ କୋବି ଧରି ହାଣ୍ଡିଶାଳକୁ ଗଲା । ମୁଁ ଚାଲିଲି ପହଞ୍ଚିଲୁଣି ବିଷୟରେ ଆଉ ସବୁ କଥା ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ।

